

GLOBAL DIALOGUE

5.4

4 numere pe an în 16 limbi

Puterea
disrupției

Frances Fox Piven

Atracția
Statului Islamic

François Burgat

Sociologie și
antropologie

Jan Breman

Sociologia publică
a Austriei

Rudolf Richter

Cuba în tranziție

- > SUA și Cuba
- > Despre rasism și revoluție
- > Măturători cubanezi în vremuri schimbătoare

Sociologie în Taiwan

- > Mișcarea Floarea-Soarelui
- > Mișcarea muncitorească și cea ecologistă
- > Comprimarea creșterii copiilor
- > Apariția colapsului taiwanez
- > Dezvoltarea sociologiei taiwaneze
- > Sociologia de la colțul străzii

In memoriam

- > Jürgen Hartmann, 1944-2015

MAGAZINE

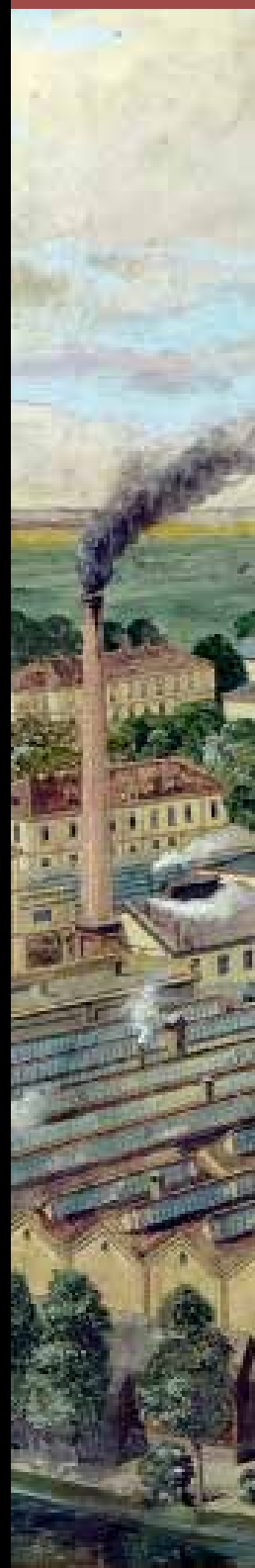

International
Sociological
Association

VOLUMUL 5 / NUMĂRUL 4 / DECEMBRIE 2015
<http://isa-global-dialogue.net>

GD

> Editorial

Interdisciplinaritatea și disciplinele

Acest număr se deschide cu două interviuri. Primul este cu Frances Fox Piven, unul dintre cei mai remarcabili intelectuali din istoria sociologiei americane. Dedicarea acesteia în raport cu probleme precum dreptul la bunăstare, înregistrarea votanților și, recent, mișcarea Occupy a stat la baza analizei sale originale cu privire la mișcările sociale, în care a atras atenția asupra puterii insurgenței. În îndelungata sa carieră, ea a intrat fără teamă în dezbateri cu personalități precum Milton Friedman și, în același timp, a trebuit să gestioneze ostilitatea unor reprezentanți marcanți ai drepte. Cel de-al doilea interviu este cu expertul francez în Orientul Mijlociu, François Burgat, care explică atracția musulmanilor europeni, subiecți ai excluziunii rasiale în statele de origine, față de Statul Islamic. Acesta este urmat de un articol al lui Jan Breman, faimosul sociolog olandez care studiază economia informală și care explică aici relația complexă dintre antropologie și sociologie. Cei trei cercetători în științele sociale au o conexiune specială cu sociologia, dar prin analiza unor probleme publice aceștia demonstrează, apelând la științele politice, antropologie, respectiv sociologie, că granițele disciplinare nu sunt importante.

Același lucru este valabil și pentru colaboratorii noștri la secțiunea specială dedicată Cubei. Luis Rumbaut și Rubén Rumbaut analizează acordul istoric dintre Cuba și SUA, atrăgând atenția asupra presiunilor geopolitice și economice cumulative care au condus la această reconciliere, în timp ce Luisa Steur se oprește asupra semnificației respectivului acord din perspectiva oamenilor de serviciu slab remunerați. Cunoscând tranziția rusă la economia de piață, aceasta consideră că o schimbare similară în Cuba adâncește inegalitățile ținute anterior sub control. În următorul articol, Luisa Steur îl interviuează pe activistul afro-cubanez Norberto Carbonell, care în timp ce este loial partidului, vorbește deschis despre rasism în Cuba. Publicarea unui asemenea interviu nu ar fi fost posibilă nici măcar cu un an în urmă.

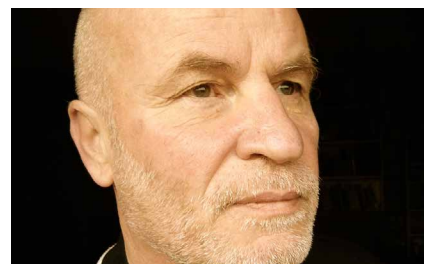
Dar interdisciplinaritatea necesită discipline și sociologia se dezvoltă după abordări naționale chiar dacă este influențată de evoluții globale – o perspectivă subliniată de cele șase articole din Taiwan. Această insulă mică, suspendată între China și SUA, cu o istorie de mișcări sociale turbulente, a determinat dezvoltarea uneia din cele mai vibrante sociologii din Asia. O națiune sensibilă la geopolitică, cu o istorie a subjugării, a stimulat noi abordări în sociologia globală. În plus, mulți dintre colaboratorii noștri din Taiwan au luat parte la mișcarea democratică a anilor '90 și, astfel, au dezvoltat abordări distincte cu privire la mișcările sociale. După cum arată articolele menționate, recenta mișcare Floarea – Soarelui a adus sociologia și viziunile critice asupra acesteia în atenția națiunii, conducând la angajarea unor tipuri de public dincolo de sfera academică.

Sociologia publică este și tema perspectivei lui Rudolf Richter asupra istoriei sociologiei austriece. Articolul acestuia este primul dintr-o serie care va pregăti membrii ISA pentru Al Treilea Forum de Sociologie care se va desfășura la Viena, în perioada 10-14 iulie 2016. Comitetul local de organizare pregătește în mod activ un „festin” austriac cu ajutorul propriului blog, <http://isaforum2016.univie.ac.at/blog/>.

> **Global Dialogue** poate fi găsită în 16 limbi pe [site-ul ISA](#)
> Articolele pot fi trimise la burawoy@berkeley.edu

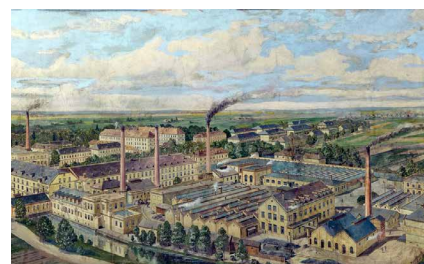
Frances Fox Piven, sociologă din SUA cu o lungă și distinsă carieră, prezintă teoria sa privind mișcările sociale într-un interviu realizat de Lorraine Minnite.

François Burgat, savant al Orientului Mijlociu, explică atracția Statului Islamic într-un interviu realizat de Sari Hanafi.

Jan Breman, sociolog olandez celebru, reflectă asupra relației ciudate între sociologie și antropologie.

Rudolf Richter, Președinte al Comitetului Local de Organizare a Forumului de Sociologie ISA, 2016, povestește despre moștenirea sociologiei publice în Austria.

Global Dialogue există datorită unui grant generos de la **SAGE Publications**.

> Echipa editorială

Editor: Michael Burawoy.

Editor asociat: Gay Seidman.

Editori-șefi: Lola Busuttil, August Bagà.

Editori consultanți:

Margaret Abraham, Markus Schulz, Sari Hanafi, Vineeta Sinha, Benjamin Tejerina, Rosemary Barbaret, Izabela Barlinska, Dilek Cindoğlu, Filomin Gutierrez, John Holmwood, Guillermina Jasso, Kalpana Kannabiran, Marina Kurkchian, Simon Mapadimeng, Abdul-mumin Sa'ad, Ayse Saktanber, Celi Scalón, Sawako Shirahase, Grazyna Skapska, Evangelia Tastsoglou, Chin-Chun Yi, Elena Zdravomyslova.

Editori regionali

Lumea arabă:

Sari Hanafi, Mounir Saidani.

Brazilia:

Gustavo Taniguti, Andreza Galli, Ângelo Martins Júnior, Lucas Amaral, Rafael de Souza, Benno Alves, Julio Davies.

Columbia:

María José Álvarez Rivadulla, Sebastián Villamizar Santamaría, Andrés Castro Araújo.

India:

Ishwar Modi, Rashmi Jain, Pragya Sharma, Jyoti Sidana, Nidhi Bansal, Pankaj Bhatnagar.

Indonezia:

Kamanto Sunarto, Hari Nugroho, Lucia Ratih Kusumadewi, Fina Itriati, Indera Ratna Irawati Pattinasarany, Benedictus Hari Juliawan, Mohamad Shohibuddin, Dominggus Elcid Li, Antonius Ario Seto Hardjana.

Iran:

Reyhaneh Javadi, Abdolkarim Bastani, Niayesh Dolati, Mohsen Rajabi, Vahid Lenjanzade.

Japonia:

Satomi Yamamoto, Fuma Sekiguchi, Shinsa Kameo, Kanako Mataka, Kaho Miyahara, Yuki Nakano, Yutaro Shimokawa, Sakiye Yoshioka.

Kazakhstan:

Aigul Zabirova, Bayan Smagambet, Daurenbek Kuleimenov, Gani Madi, Almash Tlespayeva.

Polania:

Jakub Barszczewski, Mariusz Finkielsztejn, Weronika Gawarska, Krzysztof Gubański, Kinga Jakieta, Justyna Kościńska, Martyna Maciuch, Mikołaj Mierzejewski, Karolina Mikołajewska-Zajac, Adam Müller, Patrycja Pendrakowska, Zofia Penza, Teresa Teleżyńska, Anna Wandzel, Justyna Zielińska, Jacek Zych.

România:

Cosima Rughiniș, Corina Brăgaru, Costinel Anuța, Telegdy Balasz, Adriana Bondor, Roxana Bratu, Ramona Cantaragiu, Alexandra Ciocănel, Alexandru Duțu, Ruxandra Iordache, Mihai-Bogdan Marian, Ramona Marinache, Anca Mihai, Radu Năfornită, Oana-Elena Negrea, Diana Tihan, Elisabeta Toma, Elena Tudor, Carmen Voinea.

Rusia:

Elena Zdravomyslova, Lubov Chernyshova, Anastasija Golovneva, Anna Kadnikova, Asja Voronkova.

Taiwan:

Jing-Mao Ho.

Turcia:

Gül Çorbacıoğlu, Irmak Evren.

Consultanți media: Gustavo Taniguti.

Consultant editorial: Ana Villarreal.

> În acest număr

Editorial: Interdisciplinaritatea și disciplinele	2
Puterea disrupției: un interviu cu Frances Fox Piven de Lorraine C. Minnite, SUA	4
Atracția Statului Islamic: un interviu cu François Burgat de Sari Hanafi, Liban	7
Strania istorie a sociologiei și antropologiei de Jan Breman, Olanda	10
Moștenirea austriacă a sociologiei publice de Rudolf Richter, Austria	13

> CUBA ÎN TRANZIȚIE

SUA și Cuba: a construi este greu de Luis E. Rumbaut și Rubén G. Rumbaut, SUA	15
Despre rasism și revoluție: un interviu cu activistul cubanez Norberto Mesa Carbonell de Luisa Steur, Danemarca	18
La măturat de știri în Havana de Luisa Steur, Danemarca	21

> SOCIOLOGIE ÎN TAIWAN

Mișcarea Floarea-Soarelui și sociologia controversată din Taiwan de Ming-sho Ho, Taiwan	23
Care a fost prima: mișcarea muncitorească sau cea ecologistă? de Hwa-Jen Liu, Taiwan	25
Comprimarea creșterii copiilor în Taiwan de Pei-Chia Lan, Taiwan	28
Apariția colapsului: Taiwanul în secolul 21 de Thung-hong Lin, Taiwan	30
Generalitate și particularitate în sociologia taiwaneză de Mau-kuei Chang, Taiwan	32
Sociologia de la colțul străzii de Hong-Zen Wang, Taiwan	34

> IN MEMORIAM

Jürgen Hartmann, 1944-2015: un internaționalist devotat de Lyudmila Nurse, Marea Britanie și Sylvia Trnka, Austria	36
--	----

> Puterea disrupției

Un interviu cu Frances Fox Piven

Frances Fox Piven este o reprezentantă de renume internațional a științelor sociale și o profesoară mult-iubită. Este o radical-democrată și savantă-activistă inspirantă, a cărei luptă pentru apărarea săracilor a dominat întreaga sa carieră remarcabilă și curajoasă. Prima sa carte, *Reglementarea săracilor: funcțiile bunăstării sociale* (1971), scrisă împreună cu Richard A. Cloward, a provocat o dezbatere academică care a remodelat domeniul politicilor bunăstării sociale. Lucrările ulterioare au analizat condițiile în care acțiunile disruptive ale săracilor au influențat fondarea politicii moderne de bunăstare a Statelor Unite (*Mișcările oamenilor săraci*, 1977) și cum au fost acestea necesare pentru dezvoltarea progresistă a politicilor sociale și a reformelor politice (*Desfacerea acordului social american*, 1997; *Provocând autoritatea*, 2006). A îmbinat întotdeauna cercetarea academică cu angajamentul politic, având un rol de pionierat în mișcări precum campania pentru drepturi sociale și înregistrarea votanților și a susținut public mișcarea Occupy. N-a ezitat niciodată să-și apere ideile în mass-media, acceptând provocările unor inamici notabili, ca economistul liberal Milton Friedman într-o dezbatere televizată devenită celebră. A primit numeroase distincții și premii, incluzând Președinția Asociației Americane de Sociologie în 2007. În conversația de mai jos, dezvoltă teoria sa despre „puterea interdependentă” care este în centrul activității sale. Interviu este realizat de către Lorraine C. Minnite, politolog și profesor de politici publice la Universitatea Rutgers, SUA, în Millerton, New York, în data de 30 mai 2015.

LM: Doresc să vă întreb despre disrupție (*disruption*), o temă recurentă în munca dvs., prezentă în primul articol despre „Persoanele cu venituri mici în procesele politice”, ca și în „Greutatea săracilor”, scandalosul dumneavoastră articol pentru *Națiunea*, scris împreună cu Richard Cloward în 1966. Se vorbește mult despre disrupție și astăzi. Întreprinzătorii din domeniul high-tech predică mantra „disrupției” altor industrii pentru distracție și profit, iar analiștii mișcărilor sociale folosesc tot mai des termenul. De vreme ce aceasta este preocuparea centrală a lucrărilor dvs. pentru o perioadă atât de lungă, ați putea vorbi despre ce înseamnă pentru dvs. conceptul de disrupție în teoria socială?

FP: Deși termenul este folosit mai des, nu cred că este folosit cu atenție. În industria tehnologică înseamnă o inovație care perturbă piețele, iar cei care studiază mișcările sociale înțeleg prin acest termen o acțiune colectivă care de regulă este zgomotoasă, dezordonată, eventual și violentă. Dar zgomotul și dezordinea nu sunt cele mai bune explicații pentru a motiva de ce disrupția oferă uneori oarecare putere oamenilor din pătura de jos.

Ați menționat o lucrare mai veche de-ale mele, scrisă în vremea când negrii săraci (și portoricanii din New York) au ieșit în stradă.

| Frances Fox Piven.

>>

Protestele au fost, într-adevăr, foarte gălăgioase și dezordonate. De ce?, m-am întrebat. La începutul anilor 1960, o masă mare de oameni a migrat în orașele centrale ale Statelor Unite din sudul rural și din Puerto Rico. Fără îndoială, în speranța unei vieți mai bune. Erau, fără îndoială, extrem de săraci. Au găsit piețe urbane ale forței de muncă care nu le-au oferit slujbe decente și administrații municipale care le-au refuzat servicii. Ca urmare, oamenii s-au adunat, au mășăluit, au scandat, au aruncat gunoi pe gazoanele primăriilor. Și, ca răspuns, o mulțime de liberali albi, de multe ori profesioniști în domeniul serviciilor sociale, le-au spus: „Suntem de acord cu cerințele voastre, dar nu și cu metodele voastre. Este adevărat că ar trebui să aveți locuri de muncă, să aveți surse de venit, să aveți acces la serviciile de sănătate, iar apartamentele voastre ar trebui să aibă încălzire și apă caldă. Dar făcând zgomot și generând dezordine nu sunt metode prin care se rezolvă acele probleme. Ceea ce ar trebui să faceți este să vă organizați, să votați și să semnați petiții către reprezentanții voștri”, – spunându-le, de fapt, că ar trebui să urmeze procedura unei politici democratice obișnuite și normative.

M-am gândit mult la această problemă. Am ajuns la concluzia că ceea ce făceau oamenii a fost rezultatul faptului că primiseră sfaturi proaste de la aliații lor liberali. De fapt, mulți dintre ei încercaseră să apeleze la procedurile normale pentru compensații. Mulți dintre ei au încercat să aibă o influență minimală asupra primăriilor. Aceștia depuseseră cereri pentru ajutoare și alte servicii sociale, doar pentru a afla că cererile lor sunt mereu ignorate.

Am ajuns la concluzia că motivul pentru care oamenii au ajuns la tactica disrupției a fost faptul că aceasta li s-a părut eficientă. Aceasta a fost prima mea idee cu privire la întrebarea de ce oamenii cu venituri mici se manifestă uneori în mod perturbator. Bineînțeles, în realitate, oamenii săraci erau pur și simplu pasivi în general. Dar când au apărut pe scena politică, aceștia s-au manifestat frecvent într-un mod disruptiv.

Pe parcurs, împreună cu Richard Cloward, am dezvoltat ceea ce cred că este o înțelegere mai analitică și informată a acțiunilor care au fost numite disruptive. Pentru a putea înțelege ceea ce urmează să discut trebuie să facem un pas înapoi de la comportamentele specifice ale oamenilor pe care-i analizăm și să ne întrebăm: Ce rol joacă acești oameni săraci în schemele complexe ale relațiilor interdependente care construiesc societatea, în rețeaua complexă a relațiilor de cooperare care constituie societatea? Cu alte cuvinte, ce rol joacă ei în diviziunea muncii?

LM: O idee durkheimiană?

FP: Da, în mod cert Durkheim are o influență.

Ce se întâmplă atunci când oamenii își refuză rolurile și devin disruptivi? Probabil că acest lucru nu se naște numai din dispreț, ci este, de fapt, o sursă de putere.

Astfel, să discutăm argumentul: Oamenii săraci sunt, în mod frecvent, considerați excluși. Această afirmație nu este tocmai exactă. În general, ei sunt foarte bine integrați, dar integrați

pentru a fi subjugăți și exploatați. Ei joacă un rol important ca angajați casnici sau bone, îngrijitoare medicale la domiciliu și menajere; sau ca îngrijitori, angajați ai rețelelor fast-food sau vânzători, persoane care se îngrijesc de curățenie sau colecitori de deșeuri. În ultimele decade, aceste tipuri de slujbe au devenit din ce în ce mai nesigure, ca rezultat al răspândirii angajării cu jumătate de normă, la cerere sau contractuale, în timp ce și salariile au scăzut.

Dar chiar sunt acești muncitori lipsiți de putere? Gândiți-vă la angajații casnici din orașele globale ca New York, Londra, San Francisco sau Boston. Ei au grijă de copii, curăță apartamentele, gătesc cina în locul femeilor mai bogate, mai bine educate, care între timp lucrează ca profesioniști și manageri. Dacă menajerele și bonele nu mai lucrează, consecințele negative se răspândesc la nivelul avocaților, contabililor și managerilor care fac economia financiară să funcționeze.

Cu alte cuvinte, angajații casnici au o putere aparte, deoarece dacă ei nu merg la muncă, nici angajatorii lor nu vor putea să se ducă la muncă. Refuzul angajaților casnici este nisipul în angrenajul sistemului de schimb. Aceasta este disrupția despre care vorbesc, refuzul cooperării într-un sistem complex de interdependențe. Este, de fapt, o grevă. Când retragi cooperarea, sistemul este sabotat. Nu se oprește în totalitate, dar nu funcționează bine. Abilitatea de a opri lucrurile a fost întotdeauna sursa de putere a oamenilor din straturile inferioare ale societății. Aceasta este o putere interdependentă, disruptivă.

LM: În „Mișcările oamenilor săraci” dumneavoastră și Richard Cloward demonstrați rolul central al revoltelor de masă în explicarea modului în care am construit statul bunăstării și cum au loc reformele sociale. Care este aprecierea dumneavoastră despre ce se întâmplă acum în relație cu teoria disrupției și puterea aflată la dispoziția oamenilor săraci pentru a-și ameliora viețile?

FP: În general, oamenii se gândesc la sistemul electoral reprezentativ ca fiind o arenă în care speranțele lor pot fi realizate, dacă vor putea fi realizate. Cu toate acestea, nu cred că politica electorală funcționează bine pentru oamenii de jos. Cred din ce în ce mai mult că această politică nu funcționează bine nici pentru majoritatea oamenilor din Statele Unite din cauza corupției în creștere în politica electorală, iar în Europa din cauza faptului că instituțiile supranaționale trec peste deciziile naționale. Cu toate acestea, sistemul electoral nu poate fi ignorat. Ecurile mișcărilor pe tema politicii electorale determină decisiv succesul sau eșecul acestora.

Într-adevăr, democrația electorală reprezentativă este o construcție instituțională remarcabilă. Creează o sferă de egalitate relativă, o sferă în care o proporție mare a populației are dreptul să voteze în alegeri periodice, iar factorii-cheie de decizie ai statului și guvernului sunt vulnerabili datorită acestor votanți. Cu alte cuvinte, elitele dominante pot fi înlăturate din pozițiile de autoritate și de la putere de către electorat. Democrația electorală reprezentativă garantează totodată câteva drepturi

specifice de organizare, deci există o oarecare capacitate ca un număr mare de votanți atomizați să-și formeze o voce colectivă. Există mai multe variații ale caracteristicilor de bază ale democrației electorale reprezentative, iar acestea contează. Dar în esență, această invenție creează o sferă a vieții sociale în care aproape toată lumea are o resursă de care depind oamenii de sus, iar această resursă este în principiu distribuită mai mult sau mai puțin egal.

Problema este evidentă. Ea constă în faptul că această sferă de egalitate nu este delimitată de restul societății unde inegalitățile sunt extreme. Iar acele inegalități transformă și distorsionează în mod inevitabil ceea ce se întâmplă în sfera electorală. În SUA situația se agravează odată cu decizia Curții Supreme [care a răsturnat legile vechi de zeci de ani ale SUA ce limitau contribuțiile la grupurile implicate în campania electorală] și cu miliardele de dolari irosiți acum pe campanii electorale. Mai mult, acesta este un sistem electoral reprezentativ, iar traducerea voturilor în reprezentanță este și ea distorsionată puternic, parțial de Constituția Americană, dar niciodată atât de mult ca astăzi, când membrii unor grupuri de interes participă la discuțiile comitetului legislativ și cumpără în mod regulat politicienii.

Cu toate acestea, opinia mea din prezent este alta. Observați că la baza ideii luminoase a democrației electorale reprezentative stă o interdependență construită între elitele politice și masele de votanți.

În mod tipic, când apar asemenea mișcări există mulți oameni care sunt gata să instruiască activiștii care, în loc să facă probleme, să se concentreze spre a vota un candidat al reformei, în timp ce există și activiști ai mișcărilor care adesea disprețuiesc întreaga politica electorală. Nicio parte nu apreciază felul în care politica electorală, chiar și în formele sale distorsionate din viața reală, interacționează cu mișcările, putând uneori să promoveze mișcările și efectele disruptive care stau la baza puterii unei mișcări.

Partidele politice și organizațiile candidate încearcă să câștige construind majorități. Pentru a reuși, trebuie să suprimă problemele care despart diferite grupuri sau îndepărtează potențiali susținători financiari. Când se nasc mișcările, acestea ridică în mod tipic exact aceste probleme. Politicienii care au nevoie de voturile susținătorilor mișcării vor încerca să devieze noile cerințe. Ei vor spune: „Desigur, cred în integrarea rasială. Dar aceasta trebuie realizată gradual”. Și, bineînțeles, gradual înseamnă de cele mai multe ori pentru totdeauna sau niciodată. Faptul în sine că politicienii încearcă să satisfacă aceste cereri este un semnal ca strigătele de speranță sau de disperare ale mișcărilor ar putea avea un efect asupra politicii electorale. Iar când o mișcare atrage forță și susținere din această încurajare, așa cum mișcarea Drepturilor Civile și-a luat puterea din faptul că platformele din cadrul Partidului Democrat au început să replice cererile mișcării, mișcarea va escalada.

Pe măsură ce mișcarea escaladează, aceasta devine tot mai amenințătoare pentru candidații politici care sunt nevoiți să țină cumva împreună blocurile masive de alegători necesare

victoriei electorale și interesele finanțatorilor campaniei. Când mișcările au succes, se datorează faptului că politicienii fac concesii pentru a înlătura aceste clivaje.

LM: Teoriile dumneavoastră despre disrupție, despre puterea interdependentă, despre condițiile electorale în care mișcările pot produce reforme, izvoresc dintr-un adânc angajament față de istoria SUA și față de activismul dumneavoastră, în mod special observat din munca dumneavoastră din cadrul mișcării Drepturilor Bunăstării din orașul New York din anii 1960. Cât de bine explică aceste teorii evoluțiile politice din alte țări?

FP: Câteva dintre acestea se pot aplica și în alte țări, deși sistemul strict bipartid al Statelor Unite poate fi în special vulnerabil în fața mișcărilor. Revoltele din Grecia au ajutat la ruperea coaliției PASOK și au făcut posibilă victoria Syrizei, o coaliție a stângii radicale.

LM: Cum explică dinamica contemporană mișcare-electorat alegerea lui Barack Obama, dar și limitările acesteia asupra reformelor sociale progresiste?

FP: Susținerea electorală a lui Obama a venit în principal din partea tinerilor și a minorităților. El a câștigat atunci când recesiunea economică era cea mai severă, dar mișcările sociale încă nu apăruseră în nici o formă.

Privind retrospectiv, președinția lui Obama se compară cel mai bine cu cea a lui Herbert Hoover – președintele republican ales în 1929 când s-a prăbușit bursa de valori care a dus la Marea Depresiune – deși entuziaștii au vrut să-l compare pe Obama cu succesorul lui Hoover, Franklin Delano Roosevelt, arhitectul programului New Deal. Au existat proteste și între 1930 și 1931, dar de dimensiuni reduse. Oamenii au nevoie de timp pentru a se reorienta, pentru a realiza ce s-a întâmplat de fapt și ce pot face în aceste condiții.

Protestele mari au început să se dezlănțuie la începutul anilor 1930, câțiva ani în timpul mării depresiuni economice și câțiva ani în timpul încercărilor lui Hoover de a menține lucrurile în echilibru, anunțând în mod repetat că recuperarea este iminentă.

În mod similar în 2008: Într-adevăr, erau acolo tineri activiști, ca cei de la Move-on care au lucrat la campanie. Dar aceștia nu au reprezentat o mișcare de protest. Protestul studenților și muncitorilor din Wisconsin, apoi mișcările Occupy, Fight for Fifteen și Hands Up, Don't Shoot – toate acestea au avut nevoie de timp pentru a se dezvolta. Desigur, dacă aceste mișcări ar fi apărut în 2008, cred că Obama ar fi fost un președinte mai bun. Acum, în 2015, mișcările chiar escaladează, incluzând protestele împotriva muncii și politicilor salariale cu remunerație scăzută. Să sperăm că în Statele Unite mișcările vor prospera, parțial pentru că o președinție Clinton nu va fi capabilă să le ignore. ■

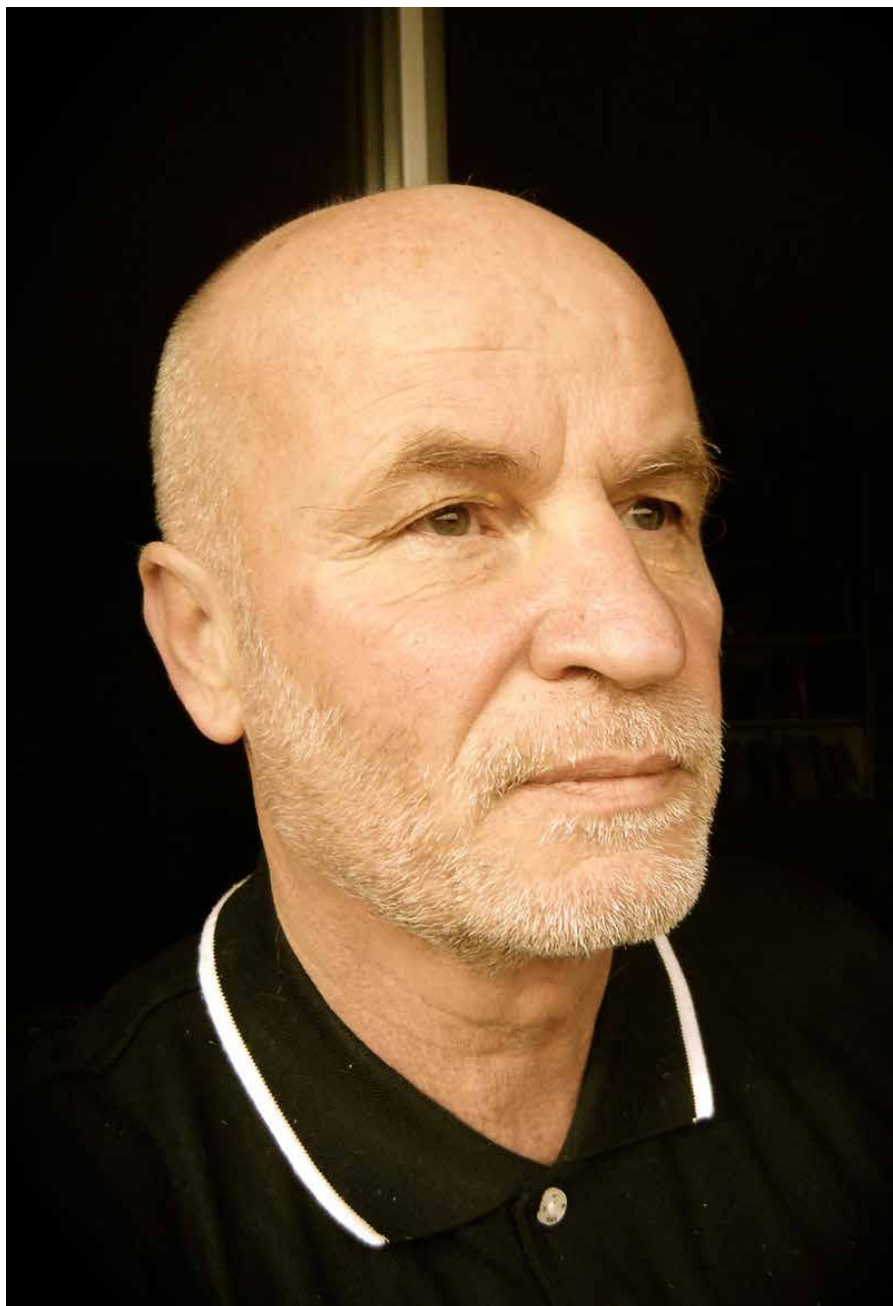
Adrese de corespondență:

Frances Fox Piven <fpiven@hotmail.com>

Lorraine Minnite <lminnite@gmail.com>

> Atracția Statului Islamic

Un interviu cu François Burgat

François Burgat este sociolog politic și cercetător senior la *Centrul Național Francez de cercetare științifică* [Centre national de la recherche scientifique (CNRS)], care și-a dedicat întreaga carieră analizei sistemelor politice și societăților civile din lumea arabă. Este unul dintre acei rari savanți capabili să înțeleagă mișcările islamice, fără a le privi romantic sau defăimător, confruntând în mod curajos interpretările general acceptate pe această temă. Cercetător principal în cadrul proiectului Consiliul European de Cercetare „Când autoritarismul eșuează în lumea arabă”, cea mai recentă publicație a sa este *Fără primăvară pentru Siria: cheile de înțelegere a actorilor și provocărilor crizei, 2011-2013*. El este intervievat de Sari Hanafi, care predă la Universitatea Americană din Beirut și este vicepreședintele ISA privind Asociațiile Naționale.

François Burgat.

Incepând cu septembrie 2014, afirmația Statului Islamic (SI) că este „durabil și în continuă extindere” reflectă, din păcate, realitatea din Irak și Siria, în ciuda operațiunilor aeriene internaționale. Această extindere nu înseamnă în mod neapărat consolidarea puterii. Statul sunnit [„Sunni-land-ul”] pe care SI își propune să-l înființeze continuă să fie contestat, nu doar în regiune, ci și de către anumite segmente de populații ocupate. La sfârșitul anului 2014, CIA estima că un număr între 20.000 și 31.500 de luptători apără pozițiile statului islamic în Irak și Siria, dar alte estimări avansează o cifră reală ridicată la 200.000 de luptători. Această extindere trebuie relaționată contextului eșuării statelor represive din regiune, precum și cu diferențele ideologice. Fără îndoială, SI și francizele sale operează în diferite alte țări, devenind astfel un fenomen global - atât de extins, încât peste 6.000 de europeni, inclusiv 1.500 de cetățeni francezi, au plecat să lupte în Siria. Mulți dintre acești recruți europeni sunt de origine musulmană, dar o parte sunt convertiți la Islam. În interviul de mai jos, François Burgat ne împărtășește opiniile sale despre motivele care îi determină pe europeni să adere la SI.

SH: SI a adus o nouă viziune politică în regiune: eliminarea granițelor, construirea unui imperiu etc. Credeți că aceste lucruri sunt de natură să atragă tinerii?

FB: Da, în mod cert. Deși sursele de atracție sunt numeroase și variate, le putem evidenția totuși pe cele mai comune. Pentru a clarifica paleta motivațiilor, sugerez două categorii: motivațiile „negative”, care implică negarea mediului de origine, cum ar fi Franța, și cele „pozitive”, care îi atrag pe indivizi în lumea Statului Islamic.

Înainte de a explora în detaliu aceste motivații pozitive și negative, permiteți-mi să mă refer întâi la explicații alternative pentru atractivitatea SI - explicații care au la bază variabile „ideologice” sau „religioase” și dau în totalitate vina pe „Islamul radical”, care aparent a început să se manifeste atunci când tinerii au fost „contaminați” prin citirea unei pagini din Sayyid Qutb sau întâlnindu-se cu un imam „radical” prin cotloanele vreunei suburbii ori, mai frecvent, pe internet.

În opinia mea, acest vocabular (islamic) poate accelera procesul de radicalizare, dar nu poate explica transformarea personală. Istoria universală a radicalizării a demonstrat că vocabularul rebelilor nu ar trebui confundat cu originea rebeliunii lor. Indiferent de religie sau dogmă, cei care vor să se revolte găsesc întotdeauna resurse simbolice, religioase sau profane, prin care să-și poată exprima și justifica acțiunile. Interpretările „islamologice” ale violenței jihadiste au devenit populare în Occident pentru că identificarea vinii în credința islamică permite observatorilor (în calitate de nemusulmani) să nege orice responsabilitate. Dincolo de aceste argumente se găsește întotdeauna „o iluzie pedagogică”, indicând faptul că jihadiștii nu au citit „sura potrivită” sau nu au citit-o „îndeajuns de atent” sau nu au înțeles ce au citit - toate acestea implică faptul că efectele dezastruoase ale radicalis-

mului în lumea islamică și la nivel global mai larg, ar putea fi eliminate prin îmbunătățirea educației religioase a câtorva milioane de musulmani. Nu este nevoie să explic limitările unei asemenea abordări.

SH: Să ne întoarcem la motivațiile „negative” la care faceți aluzie la început.

FB: Motivațiile „negative” sunt explicații care se concentrează asupra sentimentului jihadiștilor de a fi „respinși la nivel global”, sentiment ce alimentează propria lor „respingere globală” a societății în care au crescut. Dintre acești jihadiști, o minoritate a lor suferă adeseori un eșec socio-economic sau dificultatea de adaptare la viața adultă, adesea specific legate de provocările de a fi de origine nord-africană sau „islamică” în țările europene.

Cu alte cuvinte, mulți jihadiști francezi se mută în Siria ca reacție politică la stigmatizarea individuală sau colectivă: accesul inegal la educație, accesul inegal la oportunități de angajare, discriminare din partea poliției sau a legii și așa mai departe. Totuși - și despre acest lucru vorbim mai puțin - aceste inegalități reflectă lipsa unei reprezentări politice, pe două niveluri. Neajunsurile reprezentării electorale sunt evidente atunci când ne uităm la statistici, dar pe lângă acestea, există și restricții sistematice mult mai dăunătoare asupra libertății de exprimare, în special în media de largă circulație. Mai mult, aceste prejudecăți se agravează ca urmare a faptului că media promovează „figurile” islamice „oficiale” și profund nerepresentative.

Aceste două niveluri de dominare politică dăunătoare au început să se manifeste în perioada colonială. În primul rând, populațiile subjugate erau reduse la tăcere, apoi obțineau un sentiment iluzoriu al apartenenței naționale prin pretenși reprezentanți care acceptau condițiile impuse de dominația colonială. Cu două decenii în urmă, în 1995, în timpul războiului civil algerian, am intervievat tineri musulmani francezi care au sintetizat dificultățile „coexistenței” într-un mediu atât de discriminatoriu: „Când televiziunea franceză vorbește despre Algeria, Palestina sau islam, suntem obligați să schimbăm canalul! Și credeți-mă, domnule, schimbăm canalele atât de des, încât ne dor degetele”. Această repulsie programată împotriva imigranților și a descendenților lor poate lua și forme vădit ofensive, cum ar fi scuipatul sau alte forme de agresiune îndreptate către soțiile și surorile lor pentru că poartă vâl.

SH: Puteți să ne spuneți mai multe despre atracția „pozitivă” a Statului Islamic?

FB: Da, nevoia cetățenilor de a se rupe de lumea care le neagă aspirațiile umane este în mod necesar dublată de motivații pozitive. Chiar și pentru musulmanii care sunt perfect integrați, atât din punct de vedere economic, cât și social, există motivații care uneori intensifică sau pur și simplu *înlocuiesc* motivațiile negative, generând implicarea lor

radicală mai întâi în conflictul din Siria și apoi în evoluția ulterioară a acestuia la nivel internațional. Din punct de vedere istoric, implicarea jihadiștilor vine din solidaritate ideologică transnațională sau confesională. Printre cele mai importante motive este acela că mulți partizani doresc să își ajute confrății în religie care, din punctul lor de vedere – într-o anumită măsură, de înțeles – au fost abandonați de către Occident și au fost masacrați de butoaie cu explozivi aruncate de elicopterele lui Assad. Din punctul de vedere al istoriei europene, aceste solidarități transnaționale și infra-statale nu sunt unice: gândiți-vă la solidaritatea care s-a manifestat pentru susținerea republicanilor spanioli în 1936, formându-se „brigade internaționale” care cuprindeau și câțiva francezi faimoși. Sau gândiți-vă la francezul Régis Debray (fost consilier personal al președintelui François Mitterand) care s-a înrolat în mișcarea de gherilă din Bolivia. Se vorbește foarte puțin și despre cele câteva sute de cetățeni creștini, mulți dintre ei francezi, care au luptat alături de falanșisti în războiul civil libanez. Putem, de asemenea, să-i includem în această categorie și pe cetățenii francezi care se înrolează în armata israeliană, chiar dacă armata respectivă funcționează în afara normelor de drept internațional în teritoriile ocupate.

Cu toate acestea, dincolo de exprimarea unui anumit tip de solidaritate umanitară, cred că o mare parte din atractivitatea SI vine din faptul că reprezintă o utopie, un soi de stat sunnit [„Sunniland”] liber, care amintește de ceea ce Iranul din timpul lui Khomeini le-a oferit šiitilor - un loc (cel puțin așa îl vede SI) care le oferă musulmanilor ocazia de a-și manifesta religia în acord cu propria interpretare, fără a întâmpina niciunul din obstacolele existente în țara lor de origine. Mai mult, aceasta este o lume în care țințele islamofobiei pot fi apărute cu mijloace violente, dacă este

nevoie, și chiar mai la obiect, pot riposta cu aceeași monedă împotriva violenței militare sau simbolice, fie bombe sau benzi desenate.

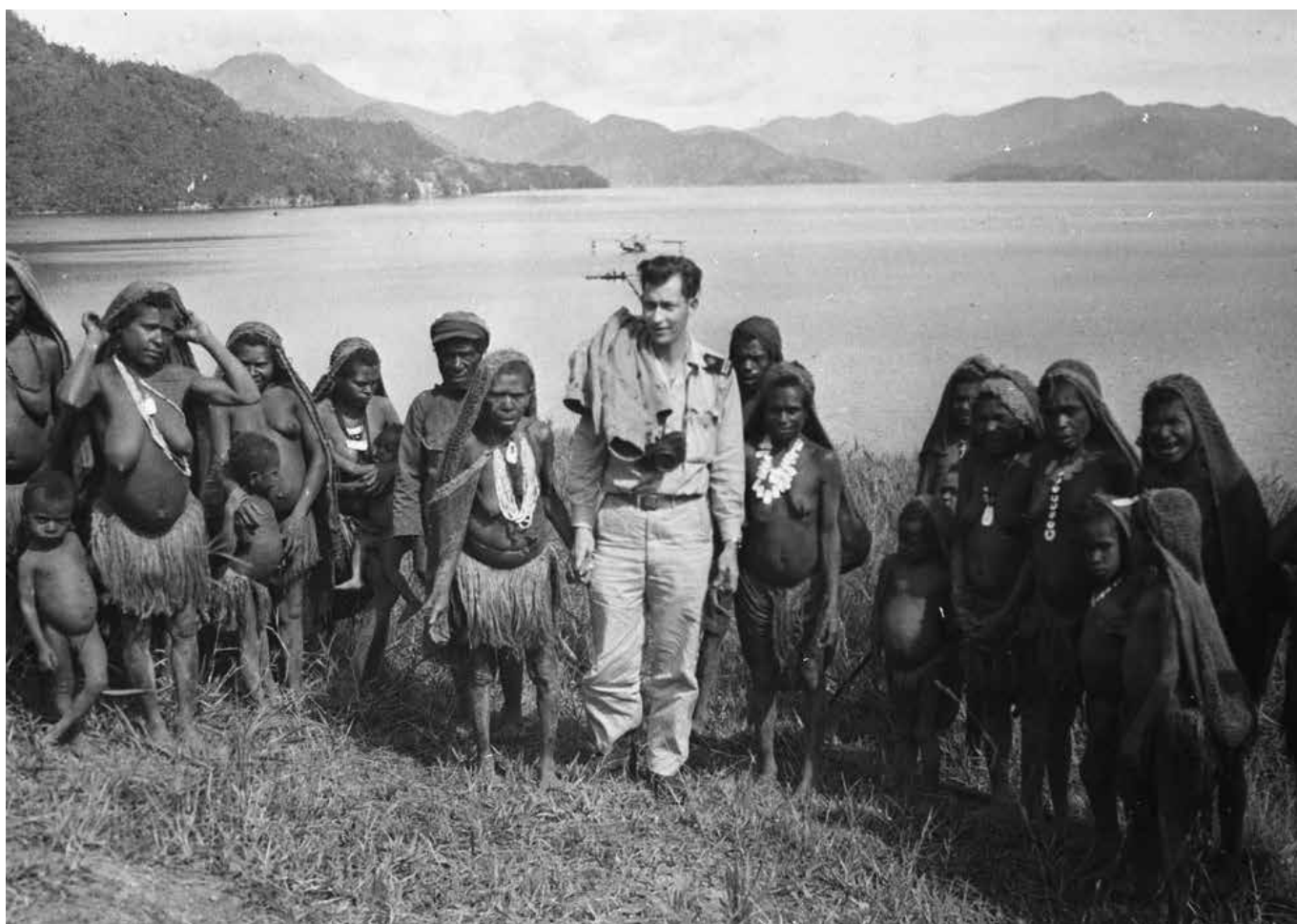
Acest context mai larg lipsește din anumite discursuri oficiale. Interpretările atacurilor de la Paris din 7 ianuarie sunt prea îngust mărginite la victimele care au fost împușcate de Kalașnikovurile „teroriștilor”. Guvernele și presa i-au ignorat pe cei uciși de avioanele F-16 israeliene, de avioanele franceze de luptă Rafale sau de dronele americane. De aceea, trebuie să privim imaginea de ansamblu și să luăm în considerare dimensiunea spațială și temporală „mai largă” a acestei confruntări. Pentru a înțelege cum emoțiile negative pot conduce la radicalism, trebuie să plasăm aceste dinamici în perspectivă internațională și istorică. Doar atunci vom putea înțelege că sunt de fapt consecințe ale unor falii politice care datează din perioada colonială. Recent, aceste falii au fost redeschise prin politici franceze unilaterale, conduse direct sau prin alianțe cu terțe părți, precum Israel sau Statele Unite, în state ca Mali, Irak, Fâșia Gaza sau Yemen.

Nimic nu s-ar fi întâmplat în Paris dacă nu ar fi existat aceste conflicte sau cuceriri anterioare, care sunt totuși în mod sistematic absente din majoritatea „analizelor” axate exclusiv pe variabile sociologice. Permiteți-mi să concluzionez: la 15 ani după atacurile din 11 septembrie, ce ne-a învățat sociologia despre aceste atacuri? Aș spune că ... aproape nimic. ■

Adrese de corespondență:
François Burgat <francoisburgat73@gmail.com>
Sari Hanafi <sh41@aub.edu.lb>

> Strania istorie a sociologiei și antropologiei

de **Jan Breman**, Universitatea din Amsterdam, Olanda

*Dr. J.V. de Bruyn, antropolog guvernamental în Noua Guinee Olandeză.
Fotografie de la Muzeul Național de Etnologie, Leiden, Olanda.*

La începutul secolului al XX-lea, părintele fondator al științelor sociale din Olanda a trasat o linie de demarcație între sociologie și antropologie. În timp ce antropologia ar studia populații „mai puțin avansate”, sociologia s-ar concentra asupra organizării sociale a societăților „mai avansate” – care întâmplător erau toate situate în Vest. Această demarcație clară s-a dovedit în scurt timp, totuși, a fi mult prea simplistă.

Începând cu secolul al XVII-lea, Olanda și-a clădit un imperiu colonial; guvernarea teritoriilor de peste mări necesita cunoașterea structurilor sociale și a culturii aces-

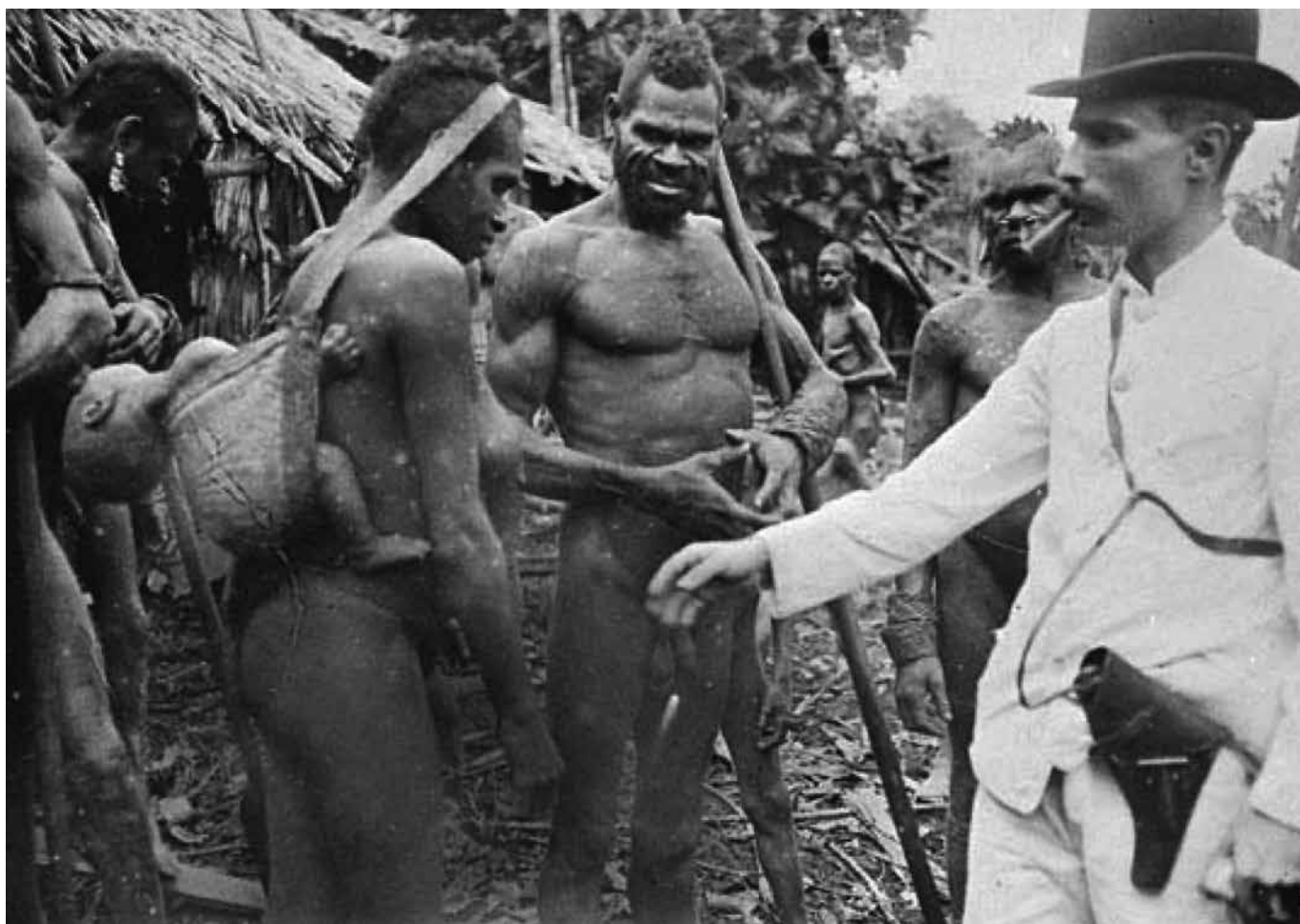
>>

tor populații. Locuind în societăți de mari dimensiuni, multi-stratificate și alfabetizate, cum ar fi Indiile de Est, ele au fost numite native, mai degrabă decât aborigene (o etichetă rezervată grupurilor tribale mici și apartide care rățăceau în habitatul lor îndepărtat și greu de stăpânit precum strămoșii noștri primitivi). Ideea inițială potrivit căreia coloniile erau în beneficiul metropolei, justificând preluarea oricărui surplus care ar fi putut fi exploatat, trebuia reformulată. Colonialismul a ajuns să fie prezentat ca o misiune civilizatoare.

La începutul secolului al XX-lea, dominația străină a fost justificată ca tutelă, ajutând coloniile să progreseze; celebra *teorie a dezvoltării* promitea să aducă valoare acolo unde lipsea. Rolul sociologului colonial olandez a devenit asemănător cu cel al antropologului aflat în serviciul guvernului britanic în Africa colonială: de a consilia autoritățile cu privire la impactul politicilor sau pentru a oferi sfaturi cu privire la modalitățile de a menține sub control fervoarea crescândă a mișcării islamice, la modalitățile de a îi identifica pe cei din spatele revoltelor sociale sau cu privire la întrebarea care îi obseda pe creatorii de politici coloniale, cum să-i determine pe țăranii din Java să asimileze spiritul capitalismului. Misiunea civilizatoare proclama că „în punctul în care se află nativii acum, ne-am aflat și noi cândva; ceea ce suntem noi acum, vor deveni și ei negreșit”.

Pentru a realiza legământul transformării prin imitație, masele colonizate trebuiau să fie eliberate de propriul lor trecut și de identitatea lor și transformate în popoare fără istorie.

A fost povara omului alb ridicată atunci când lupta pentru libertate a pus capăt dominației coloniale la mijlocul secolului al XX-lea? Argumentând că orice înțelepciune științifică adunată cu privire la obiceiurile și învățătura nativă din domeniile îndepărtate nu ar trebui să fie irosite, politicienii olandezi au autorizat câteva universități - Leiden și Amsterdam, în special - să înființeze catedre și cursuri de ceea ce a fost denumită sociologie „non-vestică”, care se ocupa cu societățile complexe ale fostelor colonii. Acesta era o etichetă ciudată, din moment ce statua ceea ce aceste societăți nu erau, dar ar putea deveni, parcurgând un traseu descris ca fiind de tranziție. Văzută ca o disciplină separată, „sociologia non-vestică” a fost plasată între antropologie (dedicată societăților tribale din locuri precum Papua Noua Guinee și Surinam), pe de o parte și sociologie (cea vestică), pe de altă parte. Unică pentru Olanda, aceasta a fost, de fapt, o expresie a parohialismului, negând agenda în curs de universalizare a mediului academic propusă de gânditori precum Weber, Tönnies sau Durkheim.

În prima expediție în Noua Guinee în 1906, un olandez dorește să dea mâna cu o papuașă. Femeia are o privire confuză.
Fotografie de la Muzeul Național de Etnologie, Leiden, Olanda.

Această prejudecată vest-centrică a permis practicienilor din sociologie să-și întoarcă spatele asupra a ceea ce a ajuns să fie înțelesă ca lumea a treia: ei își puteau restrânge priceperea la studiul societății „moderne” din Nordul global. Misiunea civilizatoare a supraviețuit însă în epoca postcolonială, exprimată printr-un angajament formal de a ajuta țările „înapoiate” în încercarea lor de a ajunge din urmă națiunile „conducătoare”. Denumirea ciudată de „non-vestic” - care aducea în aceeași rubrică popoare și culturi foarte diferite - a fost acum înlocuită de un manifest mai atrăgător, care urmărea să promoveze dezvoltarea acolo unde aceasta a eșuat să apară, în Sudul global, și care a dat naștere unei sociologii a dezvoltării, angajată în cartografierea modului în care restul globului, casă pentru majoritatea omenirii, s-ar descurca în tranziția, considerată a fi evoluționistă, de la un mod de viață agrar-rural la unul industrial-urban.

Între timp, și domeniul antropologiei s-a schimbat. „Strămoșii noștri în viață” nu mai existau. Dacă nu dispăruseră în refugiile îndepărtate din Australia, Asia, Africa și America, atunci când s-au deschis în fața unui marș al progresului, ei au fost încorporați în formațiuni statale mai mari, pierzând orice formă de autonomie pe care au încercat cu tenacitate să o păstreze. Însă, cu o metodă de cercetare diferită de cea a sociologiei, antropologii au trecut mai departe, găsind alte locuri pentru a practica ceea ce ei au numit „cercetare de teren”, apropiindu-și oamenii sub lentilele lor, căutând compania lor și astfel familiarizându-se cu ceea ce aceștia intenționau să facă.

Dar cum să fie trasată linia de demarcație cu sociologia? Profesorul de antropologie de la Universitatea din Amsterdam, unde am optat pentru Studii Asiatice la sfârșitul anilor 1950, a propus ca antropologia să se concentreze pe tradiție, în timp ce modernitatea ar trebui să fie preocuparea sociologiei. Acea linie de demarcație s-a dovedit a fi fără sorți de izbândă de la bun început, întrucât a fost imposibil să fixezi trăsături distincte pe fiecare parte a acestei linii. Căutarea esențială pentru ambele discipline rămâne de ce, cum și cu ce consecințe evoluează

procesele de schimbare. Amândouă dezbat relația dintre trecut și prezent, mai degrabă decât să reifice contrastul care opune tradiționalul modernului.

Când am fost numit profesor de sociologie comparativă la universitatea mea mamă în 1987 - eu nu am vrut o catedră care să funcționeze sub numele de studii „non-vestice” sau „de dezvoltare” - împreună cu un coleg senior am înființat Școala din Amsterdam pentru Cercetare în Științele Sociale (ASSR), cu un program de doctorat care urmărea să aducă împreună sociologia, antropologia și istoria socială pentru a promova cercetarea asupra dinamicii globalizării dintr-o perspectivă istorică. Chiar dacă explorările noastre academice au avut destul de mult succes, nu am reușit să convingem nici agenția națională de finanțare, nici consiliul de administrație al Universității din Amsterdam să ofere o finanțare adecvată pentru acest program. Din cauza acestei critice lipse de sprijin, ASSR a fost închisă treptat și restructurată ca Institutul din Amsterdam pentru Cercetare în Științele Sociale. Cadrele didactice din facultatea noastră sunt împărțite în două departamente, sociologie și antropologie, fiecare având propriul profil de cercetare.

S-a despărțit din nou această pereche clasică? În linii mari, da, din moment ce orientarea atenției lor este către Vest și restul zonelor, sinonimele recente pentru „mai mult” sau „mai puțin” dezvoltat. Revenirea la separare este haotică din mai multe considerente, dar în principal pentru că distincția societală și geo-politică dintre cei aflați pe prima poziție și ultimii sosiți are și mai puțin sens astăzi decât avea în vremurile anterioare. Traectoria venerată a transformării, explicând modul în care națiunile mai puțin dezvoltate le vor ajunge din urmă pe cele dezvoltate, a fost ștearsă. Restul zonelor nu urmează Vestul în multe feluri - și cine știe, direcția și ritmul schimbării s-ar putea dovedi foarte bine să fie tocmai în sens invers. ■

Adresa de corespondență:
Jan Breman <J.C.Breman@uva.nl>

> Moștenirea austriacă a sociologiei publice

de **Rudolf Richter**, Universitatea din Viena, Austria și Președinte al Comitetului Local de Organizare a celui de-al treilea Forum de Sociologie ISA, Viena, 2016

Fabrică de textile în Marienthal, 1914. Arhive pentru istoria sociologiei în Austria, Universitatea din Graz.

Tema celui de-al treilea Forum ISA, formulată de Președintele Forumului, Markus Schulz, este „Viitorurile pe care ni le dorim: Sociologia globală și încercările pentru o lume mai bună”. Locația Forumului este foarte potrivită pentru această temă: sociologia austriacă a încercat de mult timp să combine impactul științific cu angajamentul social.

În anii 1930, după ce agitații ani 1920 alinaseră durerea primului război mondial, societatea austriacă a fost lovită de criză. Împreună cu statisticianul Hans Zeisel, Marie Jahoda și Paul Lazarsfeld au condus faimosul studiu Marienthal care a examinat impactul șomajului de masă în satul Marienthal după închiderea unei fabrici. În introducerea acestui studiu în prima ediție germană, Marie Jahoda a explicat intențiile cercetătorilor: în primul rând, să contribuie la soluționarea

șomajului în Marienthal și, în al doilea rând, să ofere o analiză obiectivă a unei situații societale – în această ordine. Aceste intenții încă ghidează sociologia austriacă: demersuri științifice sistematice care vizează probleme societale.

În prefața unei ediții ulterioare, Paul Lazarsfeld a adăugat că cercetătorii au căutat și să dezvolte noi metode prin studiul Marienthal: ei au măsurat viteza de mers a sătenilor, au distribuit fișe de timp, au cerut școlarilor să scrie eseuri despre dorințele lor, au folosit date statistice cu privire la cărțile împrumutate de la bibliotecă și au rugat familiile să țină un jurnal al meselor.

În contextul temei acestui Forum este demn de notat că cercetătorii din Marienthal nu au făcut nicio judecată de valoare cu privire la viitor și nici nu au inventat viitoruri alternative. Dar

studiul oferă un model de cum am putea să „ne străduim pentru o lume mai bună”: a oferit o înțelegere mai clară a problemei sociale care trebuia rezolvată. Arătând consecințele șomajului pentru indivizi, cât și pentru societate, studiul a detaliat distrugerea obiceiurilor vieții de zi cu zi și calea către resemnare. Această prezentare detaliată a problemei sociale a făcut să se vadă clar responsabilitatea legiuitorilor.

Comunitatea științifică din Viena a fost influențată și de un alt grup, Cercul de la Viena. Rudolf Carnap și alți susținători ai pozitivismului logic, inclusiv statisticianul Otto Neurath, au popularizat cunoașterea sociologică în rândul publicului – o trăsătură des întâlnită în sociologia austriacă. Împreună cu artistul Gert Arntz, Neurath a inventat statistica pictorială și a fondat „Gesellschafts- und Wirtschafts-museum” (Muzeul Societății și Econo-

>>>

Muzeul Marienthal comemorând pe Marie Jahoda, Hans Zeisel, Paul Lazarsfeld și Lotte Schenk-Danzinger. Arhive pentru istoria sociologiei în Austria, Universitatea din Graz.

miei) din Viena pentru a disemina statistici sociale publicului. Muzeul mai există și astăzi.

Totuși, pozitivismul Cercului de la Viena nu este singurul fir care merge prin sociologia austriacă. Raționalismul critic al lui Karl Popper a adăugat o altă perspectivă. Cartea lui celebră, *Societatea deschisă și inamicii ei*, a fost o polemică energică împotriva societăților comuniste „închise”. Lăsând la o parte unele dintre răbufnirile cărții, argumentul politic al lui Popper este foarte clar: societățile trebuie să fie deschise viitorului, dar toate au, și vor avea, o istorie. Orice încercare de a închide societățile în fața influențelor externe și de a crea o lume ideală – necontând cât de umană este intenția – va duce la totalitarism. Acesta nu poate fi unul dintre „viitorurile pe care ni le dorim”.

Cele două războaie mondiale ale secolului douăzeci au avut un impact major asupra științei austriece și cea a Europei centrale și estice. După cel de-al doilea război mondial, sociologia austriacă a pornit de la zero și abia în anii 1960 s-a fondat departamentul de sociologie de la Universitatea din Viena. Inițial, cei mai mulți sociologi explorau probleme sociale precum locuirea urbană, situația tin-

erilor și relațiile între generații ca arii principale de cercetare. Sociologii austrieci au cercetat și coordonat rapoarte pentru guvern cu privire la situația familiei și a îngrijirii într-o societate a îmbătrânirii. Din anii 1970, mai mulți cercetători au analizat probleme legate de migrație, sfătuind legiuitorii cu privire la noi abordări. Analizele sociale structurale ale inegalității și stratificării au fost ariile esențiale de cercetare. Studiile sociologice au continuat să atragă atenția publicului și sunt, de multe ori, discutate în ziare.

În deceniile recente, caracteristica definitorie a sociologiei austriece a fost poate un angajament larg de a studia problemele sociale, aplicând în mod sistematic metode sociologice științifice. Mă aștept ca viitorul sociologiei austriece să urmeze această tradiție care poate fi observată pe blogul Formulii ISA:

<http://isaforum2016.univie.ac.at/blog/>

Integrarea cunoașterii științifice cu impactul social ridică întrebări în strânsă legătură cu tema celui de-al treilea Forum ISA: Ce viitoruri ne dorim? Și cum ne putem strădui să le obținem?

Încep cu a doua întrebare: Cum ne străduim? Este părerea mea personală

că sociologii ar trebui să se străduiască din postura de sociologi: sistematic, științific, analitic și cu un interes emancipator așa cum cerea la un moment dat Jürgen Habermas. Pentru sociologi, străduința pentru o lume mai bună trebuie să implice străduința pentru îmbunătățirea metodelor și teoriilor sociologice pentru a putea înțelege problemele sociale.

Aceasta mă duce la prima întrebare: Ce viitoruri ne dorim? Deși putem numi problemele sociale ale societății curente – inegalitate extinsă și disparități sau acces diferențiat la resurse, ca să numesc doar două – ar fi periculos să descriem un viitor ideal eliberat de astfel de probleme. Societățile ideale sunt întotdeauna totalitare, în special atunci când un grup de oameni – chiar și sociologi – pretind cunoașterea adevărului.

În loc să căutăm viitoruri specifice, poate sociologii ar trebui să declare, așa cum ar fi spus Karl Popper, că ne dorim viitoruri care sunt deschise la schimbare, societăți care au o istorie continuă. ■

Adresa de corespondență:
Rudolf Richter <rudolf.richter@univie.ac.at>

> SUA și Cuba: A construi este greu

de **Luis E. Rumbaut**, Alianța Cubaneză Americană, Washington D.C., SUA și **Rubén G. Rumbaut**, Universitatea din California, Irvine, SUA

Ce a rămas din revoluția cubaneză? Statuia lui José Martí față în față cu imaginea lui Che Guevara în Piața Revoluției din Havana.

Inter-un discurs de treizeci de minute din decembrie anul trecut, președintele Barack Obama a respins ca pe un eșec cei 53 de ani de politici implementate pentru a asfixia economia Cubei. Statele Unite ale Americii – sau cel puțin sfera executivă – erau gata să încerce o nouă abordare, restaurând relațiile diplomatice cu gândul de a deveni buni vecini și parteneri de schimburi comerciale. Parafrazându-l pe José Martí, erou național al Cubei și un mare intelectual al secolului al XIX-lea, negocierile trebuiau duse cu discreție, deoarece interese bine sedimentate ar fi putut să sabordeze discuțiile despre pace înainte să înceapă.

Deodată, acele interese au fost expuse ca parohiale și în serviciu personal. Pericolul contra-revoluției nu însemna ceva în comparație cu amenințarea reprezentată de corporațiile din SUA, care au urmărit companiile din întreaga lume stabilindu-se în Cuba, în special în turism. Era posibil mult mai mult: agricultură, bovine, industrie ușoară, unelte, bunuri pentru consumatori, construcții, locuire și transport, chiar și companii mixte în biomedicina cu tehnologie înaltă.

În prezent, afacerile mari și mici îl sprijină pe președinte. Din ce în ce mai mulți oameni călătoresc sub noile reguli

>>

Președinții Raúl Castro și Barack Obama dând mâna la un Summit al Americilor, Aprilie 2015.

mai relaxate. Din ce în ce mai mulți imigranți cubanezi iau ca de la sine înțeleasă libertatea de a călători între Miami și Havana. Politicile stricte ale statului Miami sunt la fel de vechi ca Fidel și Raúl; noii sosiți, care nu au trăit experiența pierderii avuției de la începutul revoluției, își găsesc locul. Astăzi, noua politică pare ca un val de neoprit.

Dar, dacă posibilitățile sunt imense, așa sunt și complicațiile ce apar pe calea către normalizare. Restaurarea relațiilor diplomatice este doar primul pas.

> Modelul cubanez adus la zi

Cu ani în urmă, înainte de anunțul lui Obama, Cuba a început să dezbată o nouă și necesară abordare economică. Discuțiile au dus la elaborarea unor recomandări directe comprehensive, incluzând concesiuni de terenuri nefolosite, legalizarea afacerilor mici, noi autonomii pentru întreprinderile de stat și sprijin pentru cooperățiile agricole și non-agricole.

Fără nici un dubiu, Cuba trebuie să reușească cu siguranță să genereze mai multe alimente pentru a substitui importurile cu alimente produse domestic. Micii fermieri și cooperativele, care sunt foarte importante, ar trebui să-și vadă veniturile în creștere prin crearea unei cereri din partea noilor industrii urbane. Prin îmbunătățirea serviciilor și creșterea salariilor, oamenii se vor bucura de circumstanțe materiale mult mai bune. Dar, în timp ce aceasta este proiecția, rezultatele sunt inegale. O mulțime de factori complică această imagine, incluzând disponibilitatea resurselor agricole de bază; mijloace de transport de încredere între mediul rural și cel urban; refrigerarea produselor; ambalaje suficiente; instalații fermiere și carburanți, precum și multe alte îmbunătățiri ale unui sistem a cărui dezvoltare este împiedicată de o infrastructură inadecvată.

Antreprenorii cubanezi sunt adesea ineficienți, lipsindu-le abilitățile în domenii precum managementul afacerilor mici, contractări și contabilitate generală – importante nu doar

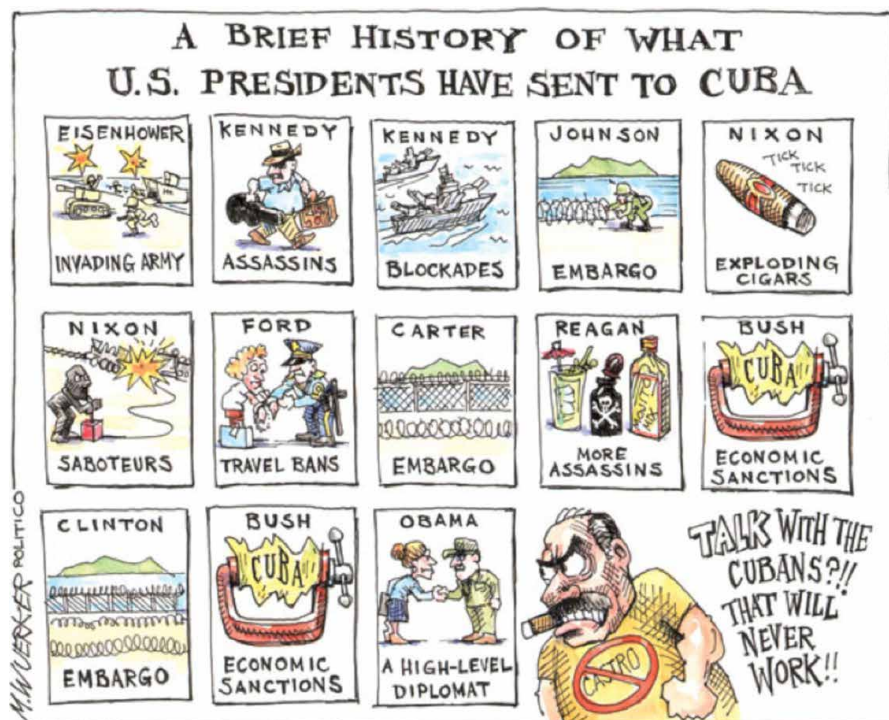
pentru sănătatea fiscală, ci și pentru colectarea taxelor, o preocupare relativ nouă în contextul unui stat care se micșorează și a unui sector privat care se extinde. Sectorul de stat – care va rămâne dominant, în special în industria zahărului, turismului, în minerit, petrol și rafinării, sănătate, biomedicină, educație, căi ferate, căi aeriene – trebuie să-și îmbunătățească productivitatea. Cuba se confruntă, de asemenea, cu două provocări inedite: nevoia de a consolida monedele existente (peso și peso convertibil) și îmbătrânirea populației.

Prima provocare este de mult timp o cerere populară. Guvernul înaintează gradual, recunoscând că cetățenilor care folosesc acum în special peso non-convertibil s-ar putea să le fie inaccesibilă moneda convertibilă mai puternică. Influxul de dolari și bunuri din străinătate – în special din Florida de Sud – influențează gospodăriile diferit, depinzând de existența unor rude dispuse să le ofere sprijin din străinătate.

Îmbătrânirea populației Cubei nu este unică, dar creează provocări unice. Progresele din medicina cubaneză înseamnă o viață mai lungă pentru populație decât acum câteva decenii; dar emigrarea tinerilor bine pregătiți complică această imagine, așa cum o face și urbanizarea. În special procentajele în scădere de muncitori tineri încurcă noile planuri de folosire a terenurilor: agricultura are nevoie de tineri, inclusiv de cei educați în agronomie, managementul solurilor, marketing și alte domenii conexe. Între recensămintele din 2001 și 2012, populația Cubei a fost în scădere pentru prima dată de la războiul Cubei de independență din secolul nouăsprezece. Scăderea s-a datorat fertilității scăzute și emigrării; pe parcursul acestei decade mai mult de 330,000 de cubanezi au primit rezidență legală permanentă în SUA.

În timp ce noile planuri economice ale Cubei implică eforturi de a crește productivitatea agricolă, noile afaceri mici, îmbunătățirea managementului în întreprinderile de stat, portul nou de la Mariel, turism deschis (și potențial masiv) din SUA și un schimb mai liber cu toate țările ar trebui de asemenea să contribuie la o nouă prosperitate.

>>

> Interesele continue ale SUA

Schimbarea politicilor Statelor Unite a apărut nu din bunăvoință, ci din preocupări mai generale. Multe s-au schimbat în regiune, inclusiv succesul unor organizații precum ALBA-TCP, Unasur și Celac – fără ca acestea să implice SUA, o schimbare clară față de trecut, când nicio organizație inter-americană nu ar fi putut să evite oferirea unui loc de onoare Statelor Unite. În același timp, Rusia și în special China fac incursiuni în America Latină și în Caraibe.

Aliaților tradiționali le-a displicut insistența Statelor Unite de a aproba politicile acestora privind Cuba; în cadrul Națiunilor Unite, anul trecut, doar Israelul a votat în favoarea blocadei. Statele Unite nu puteau să încheie relațiile cu statul cubanez. Din contră, Cuba a acumulat respect și grațitudine din partea țărilor din întreaga lume. Cuba a câștigat bătălia, deși pacea nu este asigurată.

Statele Unite își vor urmări cel mai probabil obiectivele de a transforma Cuba într-o insulă neoliberală dependentă într-un fel sau altul. Această predicție se menține indiferent de partidul sau președintele la putere la Washington și chiar dacă corporațiile din SUA găsesc oportunități profitabile de afaceri fără o astfel de politică externă.

> Alegerile electorale din 2016 și 2018

Ce urmează? Președinția lui Obama se termină în 2016. Este posibil ca Republicanii să preia atât Casa Albă, cât și ambele camere ale Congresului. Republicanii ar putea să ajungă la

Casa Albă; cei mai mulți dintre candidații lor prezidențiali actuali aderă la schimbarea de regim din Cuba ca la o promisiune neîndeplinită. Democrații au proprii lor conservatori înrăiți în Congres; principalul lor candidat prezidențial, o neoliberală dedicată și practicantă a „puterii blânde” [soft power], a afirmat că ar întoarce America Latină și Caraibe la cum arătau în timpul mandatului soțului ei, înainte de alegerea lui Hugo Chávez în Venezuela. Legislația federală care mandatează blocada poate fi eliminată doar printr-un vot majoritar al Camerei Reprezentanților și al Senatului.

În 2018, Cuba ar trebui să aibă un nou președinte, cel mai probabil actualul Prim Vice-Președinte, Miguel Díaz-Canel. El va prelua conducerea noii economii precum și a noii societăți. A declarat că statul cubanez va continua să fie socialist, chiar dacă forțele pieței au spațiu de operare și o nouă clasă antreprenorială care își consolidează statutul.

Multe țări speră la o reconciliere între super-putere și insula încăpățânată. Este posibil. Noile politici – politice în SUA, economice în Cuba – favorizează începerea unei ere de relații mutual benefice, dar 55 de ani de dezacorduri nu vor fi uitați repede.

În prezent, știm un singur lucru: SUA și Cuba vor rămâne la 90 de mile distanță una față de cealaltă. ■

Adrese de corespondență:

Rubén G. Rumbaut <rrumbaut@uci.edu>

Luis Rumbaut <lcho10@earthlink.net>

> Despre rasism și revoluție

Un interviu cu activistul cubanez Norberto Mesa Carbonell

Încă din 1959, revoluția cubaneză s-a dedicat egalității rasiale. Într-o țară în care sclavia a fost abolită abia în 1886, revoluția a oferit multor cubanezi negri prima lor șansă de a accesa sistemul educațional și de a achiziționa pământ, prin intermediul noilor politici egalitare universale și al angajamentului social de a elimina discriminarea rasială. Chiar și gânditorii critici susțin că, deși nu este o democrație rasială în adevăratul sens al cuvântului, Cuba a lucrat mai mult decât oricare altă societate pentru a eradica inegalitatea rasială.

Însă, de când a început „Perioada Specială” a Cubei în anii 1990, resursele au fost drastic limitate. Reformele dedicate orientării către piață au avut drept preț creșterea inegalităților, care nu sunt indiferente la culoarea pielii: tensiunile rasiale au crescut substanțial. Pentru a contracara această tendință, o serie de artiști și intelectuali de culoare au creat o atmosferă activistă anti-rasială vibrantă, conectată parțial la programul sponsorizat de stat intitulat „Articularea Regională a descendenților africani din America Latină și Insulele Caraibe, Sectorul Cubanez” (abreviat în spaniolă ARAAC).

A fost în cadrul unui eveniment ARAAC, atunci când intervievatorul, Luisa Steur, l-a întâlnit pentru prima oară pe **Norberto Mesa Carbonell** – un sexagenar de culoare, aplecat în scaunul său, cu ochii plini de pasiune politică. Ceea ce urmează sunt fragmente dintr-o serie de interviuri lungi de la sfârșitul anului 2014 și de la începutul anului 2015. Luisa Steur este de la Universitatea din Copenhaga și realizează cercetări în Cuba. O versiune mai lungă a acestui interviu este disponibilă la Global Express: <http://isa-global-dialogue.net/?p=4222>

Norberto Mesa Carbonell.

LS: Norberto, ne poți spune câteva lucruri despre tine?

NMC: Din punct de vedere politic sunt complicat. Una dintre primele mari campanii ale Revoluției a fost Campania Cubaneză de Alfabetizare (1961); de-abia împlinisem zece ani când am început să învăț alte persoane să citească și să scrie! În 1963, când uraganul Flora a lovit insula, aveam treisprezece ani și culegeam cafea în Oriente cu o brigadă. Nici nu aveam șaisprezece ani în mai, 1966, când a avut loc o mobilizare militară de proporții: noi eram acolo, în spatele tunurilor, așteptând navele americane! Acestea fiind zise, eu am fost crescut practicând revoluția. Pe de altă parte, am citit mult. Am fost liderul grupului meu muncitoresc și organizator al unei celule politice.

>>

Revoluția a reprezentat mult în viața mea. Dar în 1980 s-a întâmplat ceva ce m-a determinat să părăsesc partidul. În timpul „Îmbarcării Mariel” mulți oameni săraci, mulți negri plecau din Cuba din cauza sărăciei. Trebuia să îi tratăm drept trădători, să aruncăm cu ouă în ei. M-am găsit într-o ședință unde un tovarăș tânăr era criticat pentru că refuzase să participe. L-au dat afară! Plecând de la ședință, mă gândeam că, dacă ar fi fost fratele meu cel care plecă pe acea barcă și dacă oamenii ar fi vrut să îl trateze ca pe un gunoi, ar fi trebui să se bată cu mine înainte de asta. Și, astfel, m-am decis să trimit o scrisoare prin care să îmi cer demisia. Era o problemă de moralitate.

Revoluția a realizat multe lucruri bune, inclusiv pentru negri. De aceea continui să fac apel la instituțiile guvernamentale, trimițând scrisori publice; spre deosebire de dizidenții politici, eu încă gândesc pozitiv în legătură cu acele instituții. Și am rămas un revoluționar, în sensul definit de Fidel. Majoritatea negrilor sunt pentru Revoluție – este ceva logic, dat fiind tot ce a adus Revoluția negrilor. Dar asta nu înseamnă să fim veșnic „recunoscători”.

Și după aceea au venit anii 1990, în care au crescut inegalitățile, inclusiv inegalitățile rasiale, când am creat Frăția Celor Negri (*Cofradia de la Negritud*) pentru a lupta împotriva discriminării rasiale. Ceea ce este amenințător în legătură cu *Cofradia* este că noi nu putem fi etichetați drept dizidenți politici. Noi lucrăm în interiorul discursului socialist, deși suntem critici: noi pur și simplu nu vrem un socialism în care să existe discriminare rasială! Lupta noastră cheamă Partidul Comunist pentru a confrunta problema rasismului în Cuba. Atât timp cât partidul nu abordează în mod explicit această problemă, toate celelalte instituții vor ezita să o facă.

LS: Care sunt problemele majore legate de rasism în Cuba astăzi? Și te-ai confruntat personal cu vreuna dintre acestea?

NMC: Organizațiile persoanelor de culoare au fost adesea reprimare, acuzate că sunt „rasiste”. Negrii au avut puține șanse pentru a-și forma o identitate pozitivă. Poți vedea acest lucru în ideea de *adelantar* (mergând înainte), ceea ce înseamnă să te căsătorești cu o persoană albă, scăpând de negreală! Acest ideal de albire limitează marja în care indivizii se pot identifica cu condiția lor rasială. Face dificilă confruntarea cu cele mai serioase probleme rasiale curente, anume negarea accesului negrilor la posturi bine plătite din economia cubaneză.

M-am confruntat personal cu acest lucru. Ani la rând am lucrat la Portul Hemingway. Am început acolo în 1997, când unul dintre vecinii mei a devenit șeful magazinelor de acolo. Așa că l-am întrebat dacă este vreun loc de muncă pentru mine – până la urmă, veneam din același sat, lucraserăm împreună înainte și până atunci acumulasem experiență la recepțiile hotelurilor internaționale și vorbeam engleza. Așa că mi-a spus „Norberto, te voi ajuta, dar ascultă, tu vrei să lucrezi la recepție sau în magazine? Acest lucru nu este

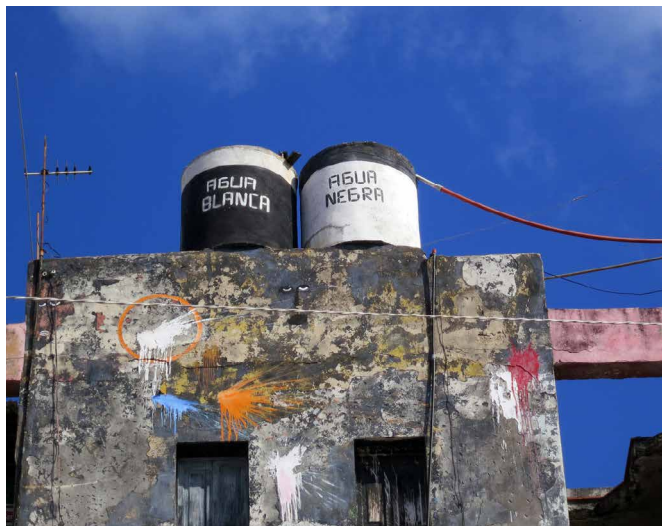
posibil. Te voi pune să lucrezi în depozit *pentru că aici, la Portul Hemingway, negrii nu lucrează în contact cu publicul*”. Și asta era cineva care a fost lider de partid! Aveam nevoie de muncă, așa că i-am spus „A, da, depozitul, de ce nu...”.

După o vreme, auzisem că erau în căutare de ușieri și am reușit să-mi asigur un loc de muncă. Eram cinci – doi care aveau asigurări de mai sus și care se simțeau siguri, în timp ce eu și alți doi, toți trei negri, învățam engleza. Dar cine au fost cei care au fost trimiși pentru recalificare când hotelul nu a mai avut nevoie de atâția portari? Desigur, noi trei, negrii, care chiar vorbeam engleza! Am fost trimis pentru a fi pregătit ca paznic. Îmi aduc aminte când am intrat în locul în care am fost trimiși. Sunt puțini negri în domeniul turismului, dar acolo, unde trimit excesul de angajați pentru recalificare erau cel puțin 60% negri!

Dar lucrurile au devenit mai rele: m-au concediat, în mod ilegal. M-am plâns sindicatului, dar nu s-a întâmplat nimic. M-am decis să fac o plângere pe baza încălcării dreptului la egalitate stipulat în Codul Penal. Am mers prima dată la un birou de avocatură; de acolo am fost trimis la biroul municipal al Procuraturii, de unde am fost trimis în cele din urmă la o secție de poliție. Îmi amintesc că îi spuneam funcționarului că voiam să depun o plângere referitoare la dreptul la egalitate. Ea s-a uitat la mine cu o totală lipsă de înțelegere: „violarea dreptului la egalitate??” „Da, *tovarășă*, vreau să acuz managerul hotelului de discriminare rasială!” A rămas perplexă. Șeful secției mi-a preluat plângerea - și au început o investigație! Hotelul a intrat în șoc: investigatorul a luat lucrurile în serios și managerul hotelului a fost transferat în alt hotel. Dar, în cele din urmă, am primit o scrisoare de la procuror în care mi se spunea că plângerea mea nu constituia o infracțiune; nu era posibil niciun apel. Și acolo s-a sfârșit.

Cubatur căuta să angajeze ghizi turistici. Am fugit către ei; cu experiența mea hotelieră și cu limba engleză eram perfect calificat! Mi s-a spus că managerul nu este la birou și să revin mâine. A treia zi, îl așteptam pe manager când doi bărbați albi tineri au intrat, vorbind despre locul de muncă pe care-l așteptam. Deodată se părea că managerul este la birou! Când am încercat să mă alătur celor doi tineri mi s-a spus că nu mai sunt locuri rămase.

Aceste probleme se manifestă în cazul tuturor locurilor de muncă mai bune în Cuba. Cea mai mare parte a vieții mele am lucrat ca genetician la una dintre cele mai avansate întreprinderi de lactate din Cuba, crescând vaci Holstein. La început, când participam la întâlniri înalte și am observat că aproape toți participanții erau albi, nu m-am gândit prea mult la asta. Astăzi acord mai multă atenție. De prea multe ori am văzut negri bine calificați pentru locurile lor de muncă, fiind înlocuiți cu albi. Acest lucru s-a întâmplat în cazul ultimului loc de muncă pe care l-am avut la prestigioasa întreprindere bio-farmaceutică a Cubei: încercau să scape de toți profesioniștii negri - și de mine cu atât mai mult cu

Un comentariu ambiguu despre locul rasismului în Cuba de astăzi. „Agua blanca, agua negra” [apă albă, apă neagră] scris pe rezervoarele de apă deasupra Callejón de Hamel în Central Havana, ca parte a unei inițiative comunitare de artă pentru recunoașterea culturii afro-cubaneze. Fotografie de Luisa Steur.

cât eram un activist. Mulți dintre colegii mei negri au plecat din cauza hărțuirii. În final am ales pensionarea timpurie.

Anul trecut, organizația noastră a trimis o scrisoare deschisă către CTC (Uniunea Centrală a Muncitorilor din Cuba), cerându-le să renunțe la rasism, dar au făcut ceva? Nimic. Avem nevoie ca partidul să ia inițiativă și să recunoască faptul că problema există. Cât timp nu se întâmplă acest lucru, nicio altă organizație a societății civile nu va vorbi despre asta. „Construirea unui socialism prosper și sustenabil” este motto-ul zilei. „Prosper și sustenabil”, grozav – dar cum rămâne cu rasismul? Toate aceste reforme economice noi, care atrag investiții străine, care atrag *cuentapropismo* (micile întreprinderi) – toate acestea vor înrăutăți inegalitatea rasială din această țară.

LS: Este această problemă economică a rasismul din Cuba resimțită mai acut de către muncitorii negri mai educați și mai bine pregătiți?

NMC: Principala problemă a rasismului din Cuba este sărăcia. Mulți negri tineri nu își permit să meargă la universități. În loc să studieze, mulți își găsesc locuri de muncă minore pentru ca familiile lor să subziste. Cum se poate să aducem aici aproape o mie de tineri pakistanezi pentru a-i învăța să fie medici, plătind pentru educația lor, dar nu putem întreține cei cinci mii de tineri cubanezi săraci care au nevoie de bani pentru studii? Această Revoluție trebuia să fie făcută „de către cei umili, pentru cei umili” - și acum doar acele familii care au bani își pot lăsa copiii să studieze?

Știi că în Cuba există mii de acri de pământ pline de buruieni deoarece oamenii nu vor să le lucreze. În același timp, avem toți acești oameni care au migrat către orașe care nu pot găsi locuri de trai decente. Sugestia mea este să se găsească familii negre care vor să se mute în mediul rural și să se formeze comunități agricole. Desigur, au nevoie de foarte mult sprijin, cotizații, un tractor, etc. De ce să nu rugăm niște ONG-uri să asigure suportul financiar? Desigur că statul cubanez trebuie să le dea pământul în *proprietate*. În zilele acestea, se vinde pământ peste tot, așa că, de ce nu?

Aici în Cuba, în secolul al nouăsprezecelea, unele ferme aparțineau negrilor liberi, în mod special în Provincia Oriente. Mulți negri liberi au luptat în Războiul de Independență (împotriva Spaniei) - și-au părăsit fermele pentru a se alătura Armatei de Eliberare. Dar companii americane le-au achiziționat terenurile deoarece acestea nu fuseseră încadrate corespunzător. Ce s-a întâmplat cu acei negri? Erau pregătiți să protesteze, desigur. Pentru a-și recăpăta pământul, mulți dintre ei au participat la revolta din provincia estică în 1912, condusă de Partido Independiente de Color (Partidul Independent de Culoare). În represaliile ce au urmat, mulți dintre ei au fost uciși.

Așa că acest program de reșezare de astăzi este o chestiune de justiție istorică – pentru că acordarea de pământ acestor oameni ar fi un gest măreț din partea guvernului. Ar trebui să fie pentru cei care vor – un program de justiție istorică pentru familiile negre, dar, dacă unii albi vor, de ce nu? Dar pentru negri, acesta este unul dintre puținele moduri de a le îmbunătăți condiția economică.

LS: În prezent din ce trăiești și cum obții resursele necesare pentru a organiza activitățile Cofradía?

NMC: Trăiesc dintr-o pensie plătită în pesos, câțiva dolari, și nu este ușor. Lucrez noaptea ca paznic pentru un tip bogat, pentru \$30 pe lună. Este dificil să organizezi cu atât de puțini bani – oamenii care vin de departe se așteaptă, cel puțin, la ceva de mâncare. Câteodată trebuie să amânăm întâlnirile pur și simplu pentru că nu avem mijloacele necesare și pentru că toată lumea este preocupată „*luchando*” [descurcându-se]. Dar, cel puțin, oamenii știu că o facem din sinceritate, nu din motive ascunse. Și vom continua, asta-i sigur. Nu mă pot gândi că nepoții mei vor îndura aceleași probleme pe care le-am îndurat sau *mai rău*, că vor decădea la ceea ce eram înainte de revoluție. ■

Adrese de corespondență:

Luisa Steur <luisasteur@yahoo.co.uk>

Norberto Mesa Carbonell <nmesacarbonell@gmail.com>

> La măturat de știri în Havana¹

de **Luisa Steur**, Universitatea din Copenhaga, Danemarca

Mașină de gunoi în Central Havana.
Fotografie de Luisa Steur.

1 7 decembrie 2014, ziua în care Obama anunța că SUA și Cuba vor relua relațiile este o zi memorabilă în Havana. Juan, un fost boxer devenit măturător de stradă și *muy fidelista* (foarte fidel lui Fidel), se uită la știri pe televizorul pe jumătate stricat pe care l-a găsit într-o zi la gunoi și pe care l-a pus în micul birou de la serviciile de igienizare din această zonă numită Centro Havana. Citind din fragmentele de discurs ale lui Raul Castro că toți cei Cinci Eroii Cubanezi sunt în sfârșit liberi, e cuprins de emoții: în sfârșit cererile făcute prin marșuri și inscripții murale prin întreaga țară, de atâția ani, au fost ascultate. Dar spre seară, când îl găsesc în a sa *lucha* (luptă) de zi cu zi, căutând prin gunoaie după bidoane pe care le poate vinde pe bani, o discuție mai lumească apare între colegii lui: o fi adevărat că eroii vor primi despăgubiri în bani pentru anii în care au fost în închisoare

atunci când se vor întoarce în Cuba? Și chiar o mașină și o casă? Răspunsul lui Juan cum că nici un fel de despăgubire nu ar cântări cât suferința lor într-o închisoare *yankee* e primit de colegi într-o liniște agnostică.

Vecina lui Juan, Mari, se uită la știri pe un canal ilegal din Miami, pe televizorul cu ecran plat al angajatoarei sale. Postul respectiv o prezenta pe fiica răvășită a unui pilot SUA, împușcat de un militar cubanez după ce unul din cei Cinci a informat autoritățile cubaneze cu privire la ceea ce fiica numea „intervenție umanitară”, iar Cuba considera „atac terorist”. Angajatoarea lui Mari e patroana unei case de turism, unde Mari face curat; o grăbește pe Mari să se întoarcă la lucru. „*Fata asta (chica)*”, bombăne șefa, „nu visează decât să lucreze în Mexico – nu știe ce înseamnă, munca adevărată

>>

în *capitalism*". Cum pleacă șefa, Mari spune sfidătoare: „Vrăjitoarea – s-o văd ce face fără mine. Singurul motiv pentru care vin turiștii la ea sunt eu”. Aduagă cu optimism, cu toate știrile astea, nu mai e nevoie să meargă în Mexico: în mod sigur și economia din Cuba va prospera din nou, iar turiștii vor veni și viața va fi mai bună.

Dar viața chiar va fi mai ușoară pentru cei ca Juan și Mari? Ca mulți cubanezi, ei cred că schimbarea va fi pozitivă. O deschidere a economiei ar însemna că dolarii ar începe să vină; că standardele de viață vor reveni la nivelul de dinainte de 1989, când tichetele de alimente asigurau hrană adecvată, iar cubanezii se bucurau de îngrijiri de sănătate generoase și de oportunități de educație. Puțini iau în considerare posibilitatea ca ziua de 17 decembrie 2014 ar putea marca începutul unei căi post-socialiste pentru Cuba, caracterizată de privatizări, marketizare, transformarea statului sau inegalități.

Să ne gândim la Juan: ca măturător de stradă angajat de stat, câștigă 800 de pesos (aproximativ 32 dolari) – mai mult decât șefii din aceeași întreprindere. Dar mulți din șefii lui Juan se ocupă cu dobândirea de proprietăți pe care le închiriază la turiști (în medie pentru echivalentul în pesos a 30 de dolari); sunt parte a unor rețele internaționale și în general își transformă prerogativele organizaționale în noduri extractiv lucrative în cadrul piețelor. Singura speranță a lui Juan de a obține bani în plus este căruciorul său rablagit de gunoi sau vecinii care l-ar plăti să facă curățenie după vreun eveniment. Tichetul său de alimente îi asigură doar produse de bază – nu și carne sau legume, nici laptele de care are nevoie pentru ulcerul de care suferă. După 10 ani la Havana, încă nu are domiciliu; fără rețetă de la medic, trebuie să cumpere omeprazol pe piața neagră. Neliniștea lui e sporită de zvonurile privind transformarea serviciilor municipale administrate de stat în „cooperative”, un proces care ar putea duce la creșterea salariilor, dar și la concedieri, poate și pentru Juan.

Mari cel puțin are domiciliu și bani destui ca să întoarcă în favoarea familiei ei transformarea diferitelor servicii socialiste. Dar ca muncitor pe cont propriu (*cuentapropista*) – o categorie în creștere în Cuba – ar câștiga doar 40 de dolari pe lună fără asigurare, beneficii sau pensii. Pentru că patroana refuză să o înregistreze, inspectorii cer șpăgi; patroana transferă aceste costuri către Mari, reducându-

i salariul la zero și făcând-o în totalitate dependentă de bacșișurile de la clienți. Mari și patroana ei se ceartă cu privire la ce anume îi aduce pe turiști la casa de turism, dar în mod clar negocierea este structural inegală: chiar și cu bacșișuri, Mari abia câștigă 25 de dolari pe săptămână, în timp ce patroana ajunge la 50 de dolari pe seară. Mari trăiește la limita sărăciei, confruntându-se cu posibilitatea de a îmbătrâni fără să fie capabilă să-și asigure o pensie sau ceva economii.

Aceste povești sunt din nefericire asemănătoare cu experiențele din Europa de Est după sfârșitul socialismului, atunci când „cooperativele” au lăsat mulți muncitori fără loc de muncă, în timp ce foștii administratori și-au transformat prerogativele organizaționale în (cvasi) drepturi de proprietate, susținând cu entuziasm viitoarele privatizări. În Cuba, o clasă în creștere de kulaks urbani – proprietari cu beneficii din afacerile din turism și imobiliare – vor face presiuni înspre o și mai mare dereglementare, asigurarea titlurilor de proprietate și reducerea taxelor, mișcări care ar putea fi pe seama celor mai mulți dintre muncitorii de rând și ar putea rupe plasa de siguranță socialistă.

Desigur, Cuba nu este Europa de Est. Socialismul din Cuba a fost construit printr-o revoluție populară reală, îndelung așteptată, cu răbdare pregătită, nu prin ocupație sovietică. Socialismul și revoluția sunt autohtone în Cuba, o realitate care poate fi văzută în mândria muncitorilor, precum și în acel plin de viață *savoir vivre* populist socialist ce se poate observa în Centro Havana. Într-un context internațional în continuă schimbare, Cuba ar putea să o ia pe o cale mai degrabă neo-socialistă decât post-socialistă – deși pentru ca aceasta să se întâmple ar fi nevoie să se recunoască și să se dezbată public riscurile pe care le poate presupune o traiectorie post-socialistă. ■

Adresa de corespondență:

Luisa Steur <luisasteur@yahoo.co.uk>

¹ Am făcut muncă de teren în Havana din septembrie 2014 până în ianuarie 2015 cu afiliere în cercetare la Centrul pentru Cercetare Culturală Juan Marinello. Mulțumesc participanților la „Seminarul internațional de antropologie socio-culturală” pe care l-am coorganizat acolo (9-12 ian. 2015), precum și invitaților de la IUAES (Uniunea Internațională de Științe Antropologice și Etnologice), Comisia pentru Transformări Globale și Antropologie Marxistă, pentru aspecte incluse în această lucrare. Muncitorii din acest articol poartă pseudonime care sunt, în parte, ficționale.

> Mișcarea Floarea-Soarelui și sociologia controversată din Taiwan

de **Ming-sho Ho**, Universitatea Națională din Taiwan, Taiwan

Mișcarea Floarea-Soarelui din Taiwan ce a provocat rolul public al sociologiei.

In seara zilei de 18 martie 2014, studenții universității din Taiwan au luat cu asalt legislativul național, ocupând Parlamentul pentru 24 de ore și provocând o criză politică, în semn de protest împotriva acordului zdrobitor semnat cu China pentru liberalizarea comerțului. Așa-numita Mișcarea Floarea-Soarelui a inspirat parțial și a fost asociată adesea cu Revoluția Umbrelor, care a avut loc șase luni mai târziu în Hong Kong. A fost, fără îndoială, cel mai amplu episod de nemulțumire colectivă din Taiwan, unde activismul a cunoscut o creștere fulminantă de la recăștigarea puterii la nivel național de către Kuomintang în 2008. În cele din urmă, Mișcarea Floarea-Soarelui s-a încheiat prin mijloace pașnice, iar controversatul acord privind liberalizarea comerțului a fost blocat în legislativ.

În Taiwan, tradiția nesupunerii civice lipsește cu desăvârșire, iar cultura politică preponderent conservatoare nu oferă un teren fertil pentru proteste radicale. Cu toate acestea, Mișcarea Floarea - Soarelui s-a bucurat de suport popular considerabil, din cel puțin trei motive care se suprapun: în primul rând, a încercat să apere procedurile democratice, cerând mai multă transparență și supravegherea atentă a negocierilor internaționale; în al doilea rând, a protestat

împotriva liberalizării comerțului; și, în al treilea rând, a exprimat o mobilizare naționalistă împotriva Chinei. Acest protest anti-regim neobișnuit are și elemente de protecție socială specifice lui Polanyi, din moment ce ambițiile teritoriale ale Republicii Populare Chineze asupra Taiwanului sunt, de data asta, exprimate în forma „încurajării schimburilor economice peste Strâmtoarea Taiwan” – schimburi care sunt percepute ca fiind în favoarea marilor corporații și în detrimentul salariaților și al democrației.

Comunitatea sociologică din Taiwan – atât profesori, cât și studenți – a fost implicată profund în acest protest fără precedent. Drept răspuns la apelul liderilor Mișcării Floarea - Soarelui la un boicot la nivel național, departamentele de sociologie ale Universităților din Tsinghua, Taipei și Sun Yat-sen și-au suspendat activitățile didactice, sfidând conducerile administrative și Ministerul Educației. Numeroși profesori au condus conferințe informale, atât în jurul parlamentului aflat sub asediu, cât și în campusuri. Într-o încercare experimentală de democrație consultativă printre participanții la protest, mai mulți studenți și profesori au participat la dezbateri pe teme precum comerțul liber

>>

și șomajul în rândul populației tinere. Numeroși absolvenți de sociologie au luat sub asediu Parlamentul, de la Chen Wei-ting (lider carismatic al Mișcării Floarea-Soarelui provenit de la Universitatea din Tsinghua) până la voluntari și participanți anonimi. În urma unui vot unanim online al liderilor Asociației de Sociologie din Taiwan (AST), AST publică pe data de 25 martie o declarație de susținere a Mișcării Floarea-Soarelui. În noiembrie, într-un gest de recunoaștere a activismului studențesc, AST l-a invitat pe Wei Yang, unul dintre principalii studenți activiști, să susțină o prelegere la întrunirea anuală a Asociației.

Sigur, câțiva sociologi taiwanezi au dezaprobat intervenția profesorală. Atunci când AST a publicat, într-un comunicat de presă, un articol împotriva implicării politice din motive de „neutralitate”, acesta a fost combătut cu o dezbatere pro-implicare pe marginea relevanței contemporane a acestui concept weberian. Este important că această dezbatere cu privire la misiunea și rolul public ale sociologiei a demonstrat sănătatea și vitalitatea acestei discipline.

Angajamentul evident al comunității sociologice din Taiwan a atras în mod firesc o reacție antagonică din partea conservatorilor. Un parlamentar din partea Kuomintang a criticat public sociologii, afirmând că aceștia „nu fac decât să încite studenții la proteste de stradă” și a solicitat Ministerului Educației să ancheteze departamentele de sociologie din universitățile publice. Asemenea critici au generat răspunsuri imediate și numeroși studenți și profesori au scris articole în apărarea spiritului critic al sociologiei – o ocazie prețioasă pentru a susține public importanța acestei discipline. Mai deranjant a fost valul de apeluri telefonice de protest adresate departamentelor de sociologie, apelanții, majoritatea anonimi, folosind un limbaj grosolan și hărțuind de-a dreptul personalul didactic sau administrativ. Departamen-

tul de sociologie al Universității din Sun Yat-sen a primit un telefon de la o persoană care s-a recomandat a fi părintele unei studente, care a condamnat decizia facultății de a suspenda programul didactic obișnuit, decizie care i-ar fi afectat viitorul fiicei sale, despre care a pretins că urma să absolve trei luni mai târziu (în realitate, departamentul fusese înființat de puțin timp și nu avea studenți în anul IV în momentul protestelor).

Una peste alta, impactul imediat al Mișcării Floarea-Soarelui asupra sociologiei taiwaneze este, fără doar și poate, benefic. Conferințele urmate de dezbateri, democrația consultativă și articolele publicate au contribuit la creșterea vizibilității publice a disciplinei noastre. Din ce în ce mai mulți studenți sunt interesați de sociologie pentru că instrumentele sale conceptuale permit cunoașterea modalităților în care puterea este menținută, practică și contestată în societatea contemporană. În anul 2015, numărul candidaților la studii post-universitare în cadrul Universității Naționale din Taiwan s-a dublat și mulți dintre aceștia au invocat experiența personală în cadrul Mișcării Floarea-Soarelui ca principal motiv pentru aprofundarea studiilor.

Deși nu putem prevedea impactul pe termen lung al Mișcării Floarea-Soarelui, experiența trecută poate fi un punct de referință. Mișcarea Crinului Sălbatic din anul 1990, o mișcare studențească de protest pro-democrație care a avut succes, a atras un val de sânge nou în disciplina noastră. Numeroși studenți activiști din acea perioadă sunt acum sociologi profesioniști, cu vârste între 45 și 55 de ani. Activitatea lor didactică și cercetările lor au generat caracteristicile actuale ale sociologiei taiwaneze. Similar, în timp, și generația Floarea - Soarelui va redefini limitele disciplinei noastre. ■

Adresa de corespondență:
Ming-sho Ho <mingshoho@gmail.com>

> Care a fost prima: mișcarea muncitorească sau cea ecologistă?

de **Hwa-Jen Liu**, Universitatea Națională din Taiwan, Taiwan și Trezorier al Comitetului de Cercetare ISA (RC44) privind mișcările muncitorești

Miting anti-nuclear în Taiwan după dezastrul de la Fukushima, 30 aprilie 2011.
Fotografie de Hwa-Jen Liu.

Pe 13 noiembrie 1970, coreeanul Chan Tae-Il, lucrător în industria textilă, a condus o demonstrație de zece bărbați protestând față de condițiile extreme de muncă, cerând „zi de lucru de nouă ore cu patru zile libere pe lună”. La încheierea discuțiilor, Chun și-a dat foc, strigând: „Nu suntem mașini! Impuneți codul muncii”. Auto-incendierea lui Chun și luptele pe care le-a inspirat au anunțat apariția mișcării uniunii democratice și au expus conflictele profunde capital -

muncă din sistemul de dezvoltare coordonat de către junta militară.

Patru luni mai devreme, în Taiwan, 95 de fermieri taiwanezi au cerut compensații financiare și relocarea unei unități de procesare a alimentelor care a descărcat lichide toxice direct în sistemul local de irigații, provocând distrugerea recoltelor doi ani la rând. Acest episod, alături de cele 64 de petiții similare, pichetările și confruntările care au avut loc în același an, au marcat primul vârf al mobilizării

anti-poluare a Taiwanului, care a avut ca scop oprirea nelimitatei expansiuni industriale promovate de către dezvoltarea statului.

Nici protestul lui Chun, nici cererile fermierilor taiwanezi nu au fost incidente izolate, acestea ducând la apariția următoarei enigme. Similarități în moștenirea colonială, conducerea autoritaristă și industrializarea rapidă au produs condiții de lucru similare în duritate și degradarea mediului în

>>

*Funeralii pentru doi muncitori ce s-au sinucis
în timpul Protestului Național Muncitoresc.
13 noiembrie 2003.
Fotografie de Hwa-Jen Liu.*

ambele țări. Totuși, mișcările s-au deplasat în direcții diferite. Deși mișcările privind condițiile de muncă din Coreea și mișcările de mediu din Taiwan au apărut în același timp, a fost nevoie de încă un deceniu pentru ca degradarea mediului din Coreea și condițiile de muncă din Taiwan să trezească același nivel de pasiune publică. Având în vedere similaritățile structurale dintre Taiwan și Coreea, de ce succesiunea dintre mișcările ecologiste și cele ale muncitorilor s-au desfășurat în ordine inversă?

Secretul stă în realizarea, și în limitele, a două tipuri de mișcări de putere – caracteristici particulare care dau fiecărei mișcări posibilitatea de a influența lumea – în contextul statelor aflate în dezvoltare și al economiilor corporatiste. Puterea muncitorilor organizați se bazează pe rolurile indispensabile ale muncitorilor în sistemul de producție și de furnizare a serviciilor. Deținând puterea de muncă, lucrătorii îi împiedică pe capitaliști să realizeze profit. Prin contrast, mișcările de mediu nu au pârgii organizaționale, ci se bazează pe abilități discursive în a persuadea publicul privind noua ideologie, plecând de la aserțiunea că lucrează spre binele universal și colectiv.

Deși, în anii '80, statele coreean și taiwanez erau amândouă autoritare, au ales strategii diferite pentru a trata mișcările sociale: statul coreean a adoptat măsuri represive dure, iar statul taiwanez a adoptat o integrare aparentă. Astfel de strategii au avut succes în a controla mișcarea de mediu din Coreea

și mișcarea muncitorească din Taiwan, dar mișcarea muncitorească din Coreea a găsit forme de a răspunde la măsurile represive, așa cum fermierii taiwanezi au putut răspunde la cooptare.

Când muncitorii coreeni au fost cu asprime pedepsiți și revendicările lor au fost nesoluționate, uniuniștii au găsit moduri de a întări infrastructura organizațională și de a-i face pe muncitori solidari, astfel încât represiunile nu i-au putut opri în a-și întări puterea. Când aparent - binevoitorul guvern taiwanez a eșuat în a rezolva problemele legate de poluarea agresivă a mediului, victimele poluării și ecologiștii au învățat să înainteze cereri către niveluri administrative mai înalte, să recurgă la acțiuni confrunționale și să își discute clauza cu oricine era dispus să asculte, inclusiv mass-media. Rezultatul a fost o largă diseminare a ideilor privind problemele de mediu și o acumulare graduală de putere ideologică. Ironic, chiar dacă mediul politic ar fi putut preveni succesul mișcărilor, în special la început, contextul a favorizat anumite tipuri de strategii. În acest mod, mișcările muncitorești coreene și-au consolidat puterea, în vreme ce mișcările ecologiste taiwaneze și-au dezvoltat capacitățile ideologice, explicându-se astfel apariția timpurie a diferitelor mișcări.

Odată ce ambele mișcări s-au stabilit ca principale forțe de opoziție, acestea au determinat pattern-uri naționale pentru generarea de mișcări de putere.

Mișcările muncitorești coreene au lăsat o moștenire de militantism fără compromisuri și de auto-organizare, în timp ce ecologiștii taiwanezi au continuat să se bazeze pe strategii care implică pragmatism, negocieri politice și compromisuri. Mișcările ulterioare – în Coreea o mișcare ecologistă a urmat mișcării muncitorești și în Taiwan o mișcare a muncitorilor a urmat mișcării ecologiste – au împrumutat de la și au reacționat la „primele tipare” pentru strategiile lor organizaționale și culturale.

Această comparație dezvăluie două traiectorii total distincte structurate în jurul mișcării de putere. În ambele țări, mișcările muncitorești și-au sporit autoritatea prin organizarea industriilor strategice precum cea auto, petrochimie, servicii poștale și construirea de bărci; ambele mișcări ecologiste au maximizat puterea ideologică prin controlarea artei campaniilor de relații publice și prin titluri de știri persuasive.

Cu toate acestea, maximizarea puterii s-a făcut cu un preț. Sindicatele au fost afectate de acuzații că ar reprezenta „aristocrația muncitorilor”, fapt care a dus la reducerea suportului popular. Fundamentele acestora au fost și mai mult erodate când capitaliștii au relocat fabrici, au eliminat garanția pe viață a locului de muncă și au angajat imigranți „neorganizabili” și muncitori ocazionali.

Între timp, în ambele țări, pe măsură ce protecția mediului a devenit parte a

*Efortul muncitoresc național, Coreea de Sud,
13 noiembrie 2003.
Fotografie de Hwa-Jen Liu.*

discursului public, au apărut competi-
tori noi și puternici. Agenții guverna-
mentale de protecție a mediului, firme
de consultanță în probleme de mediu și
think thank-uri private au început să frag-
menteze monopolul discursiv al mișcării
ecologice. Mai mult, mișcările eco-
logice din Taiwan și Coreea au continuat
să piardă bătălii împotriva puterilor
corporatiste, în parte deoarece viziunile
lor ecologice nu au reușit să includă
preocupări legate de supraviețuirea
săracilor și defavorizaților.

În timpul crizelor, atât mișcarea
muncitorească, cât și cea a ecologiștilor
au lucrat să obțină o a doua sursă de pu-
tere, compensând limitările avantajului
inițial. Astfel, mișcările muncitorești au
încercat să-și articuleze preocupările în
termenii unui interes public mai larg, în
vreme ce mișcările ecologice au încer-

cat să obțină putere pentru a contracara
supremația corporațiilor.

De asemenea, momentul crizei a cres-
cut posibilitatea unei adevărate alianțe
între mișcările muncitorești și eco-
logice, pe măsură ce ambele părți au în-
ceput să empatizeze și să-și înțeleagă
dificultățile și abilitățile dobândite. În
ambele cazuri, muncitorii s-au dove-
dit puternici în organizarea la nivel lo-
cal, dar slabi în producție discursivă,
în vreme ce ecologiștii s-au dovedit
puternici ca discurs și mai puțin puter-
nici în organizarea la nivel local. Fie-
care mișcare a posedat un set specific
de abilități și talente care a lipsit și era
necesar celeilalte.

Această comparație a mișcărilor subliniază
complementaritatea mișcărilor de mediu și
a muncitorilor. Utilizând „puterea mișcării”

drept concept călăuzitor pentru a reori-
enta discuțiile despre apariția mișcărilor,
secvențe și traiectorii, cazurile din Taiwan
și Coreea dezvăluie bazele alianțelor dintre
mișcările muncitorești și mișcările eco-
logice. Comparația ar trebui să îi determine
pe cercetători și activiști deopotrivă să
reevalueze trecutul și viitorul mișcărilor
muncitorești și de mediu, două forțe care
au modelat semnificativ viața socială – și
imaginea noastră despre viitor – în timpu-
rile moderne¹. ■

Adresa de corespondență:
Hwa-Jen Liu <hjliu@ntu.edu.tw>

¹ O argumentație extensivă poate fi găsită în *Leverage
of the Weak: Labor and Environmental Movements in
Taiwan and South Korea*, 2015, Minneapolis: University
of Minnesota Press.

> Comprimarea creșterii copiilor în Taiwan

de **Pei-Chia Lan**, Universitatea Națională din Taiwan, Taiwan și membru al Comitetelor de Cercetare ISA privind familia (RC06) și migrația forței de muncă (RC44)

În Taiwan, lucrările tot mai numeroase din zona consilierii parentale presupun că familia nucleară din clasa de mijloc este norma ideală. Aceasta este coperta ghidului Familia fericită 123 (Happy Family 123) publicat de guvernul orașului New Taipei.

In prezent, rata fertilității din Taiwan este una dintre cele mai scăzute din lume. Pentru a-și crește copiii, din ce în ce mai adorați și mai vulnerabili, părinții taiwanezi sunt îndrumați constant de opinii ale experților, adesea trase din literatura de specialitate occidentală, sfaturi conform cărora este nevoie să se îngrijească de nevoile și sentimentele copiilor. De ce părinții din zilele noastre se confruntă cu tot mai multe presiuni, neliniști și incertitudini, în ciuda accesului extins

la diverse resurse culturale și servicii de piață? Cercetarea mea explorează acest paradox, pe baza observației în mediul școlar, a analizei de discurs și a unor interviuri aprofundate cu părinți din peste 50 de familii dintr-un spectru socio-economic larg.

Legătura dintre creșterea copiilor și inegalitatea de clasă este de multă vreme o temă esențială a sociologiei, dar în general literatura de specialitate suferă de ceea ce Andreas Wimmer și Nina Glick Schiller numesc „naționalism metodologic”. Cercetătorii tind să analizeze stratificarea socială ca unitate de analiză subsumată unei singure societăți, trecând cu vederea modul în care societățile se constituie pe baza relațiilor de schimb reciproc și de influență mutuală.

Taiwanul oferă un spațiu strategic de cercetare pentru *sociologia globală*, o abordare care prezintă spațiul geografic ca fiind punctul central pentru formarea cunoașterii și relativizează teoriile și conceptele sociologiei eurocentrice. Utilizez creșterea copiilor pe post de lentilă empirică pentru observarea modurilor în care globalizarea influențează micro-domeniile vieții de familie și inegalității de clasă. Discursurile publice taiwaneze despre creșterea copiilor au suferit transformări radicale în perioada postbelică, pe măsură ce statutul copiilor s-a schimbat: dacă înainte erau priviți în principal ca mână de lucru care servea naționalismului militar, treptat au început să fie considerați corpuri sănătoase supuse guvernantei biopolitice. În mod similar, rolurile părinților s-au transformat și ele: în loc să fie cu precădere gardienii disciplinei copiilor, au început să fie tot mai mult tratați ca receptori de sfaturi parentale.

Mulți analiști consideră că industrializarea, urbanizarea și declinul fertilității au generat noțiunile moderne de copilărie și creștere a copiilor – concepție grevată de anumite nuanțe ale *modernizării*, care tratează experiența *modernității* occidentale ca pe un model universal, neținând cont de inegalitățile de putere și particularitățile culturale din diverse zone de pe glob.

Alte abordări frecvent întâlnite interpretează convergența globală dintre părinți și copii ca un exemplu de McDonaldizare sub forța zdrobitoare a capitalismului global sau ca rezultat al circuitului global al cunoașterii științifice pe tema dezvoltării

copiilor și educației timpurii. Ambele versiuni incumbă riscul de a reduce *globalizarea* la o variabilă exogenă, fără a lua în considerare eforturile societăților locale de a-și însuși, de a asimila și de a hibridiza elementele globale.

Cercetătorul sud-coreean Chang Kyung-Sup folosește conceptul de „modernitate comprimată” pentru a descrie situația civilizațională în care schimbările economice, politice, sociale și culturale se petrec cu repeziciune, comprimând atât timpul, cât și spațiul. Diverse elemente ale civilizațiilor multiple – tradiționale, moderne și postmoderne, precum și elemente indigene, străine și globale – coexistă, concură și se influențează reciproc în cadrul acestor societăți. Propun utilizarea conceptului de comprimare a creșterii copiilor („compressed parenthood”) pentru a descrie practicile schimbătoare, complexe și uneori contradictorii ale creșterii copiilor în contextul modernității comprimate – un model care poate fi aplicat nu doar în cazul Taiwanului, ci și în al altor regiuni din Sudul global.

Acest concept conține trei dimensiuni. În primul rând, dezvoltarea economică și politică de o manieră condensată și prescurtată a Taiwanului – inclusiv industrializarea rapidă și democratizarea – a generat mobilitate intergenerațională și formarea unei societăți civile vibrante. Părinții din clasa de mijloc se lamentează de propria lor „copilarie pierdută” petrecută într-un Taiwan mai sărac și mai autoritar și sunt hotărâți să renunțe la vechile tradiții de creștere a copiilor, pentru a le oferi propriilor copii mai multă fericire și autonomie. Schimbarea stilului de creștere a copiilor sub influența accentuată a culturii americane devine un element definitoriu al identității, prin intermediul căruia mulți părinți subliniază mobilitatea ascendentă a familiilor lor și angajamentul lor cosmopolit.

Cu toate acestea, părinții taiwanezi din clasa de mijloc își formează orientări diferite cu privire la viitorul globalizat pe care și-l imaginează pentru copiii lor. Mulți caută „să cultive competitivitatea globală”, ducându-și în mod strategic copiii la grădinițe cu predare în limba engleză, la școli de elită și în tabere de vară americane, sperând să cultive astfel capitalul cultural global al copiilor lor.

Pe de altă parte, tot mai mulți părinți urmăresc o strategie diferită, căutând „să orchestreze creșterea naturală” – și acordând prioritate „creșterii naturale” a copiilor în detrimentul a ceea ce consideră a fi intervenții dăunătoare din partea părinților și instituțiilor. Mulți dintre acești părinți aleg programe educaționale alternative, adoptând strategii pedagogice occidentale și renunțând la manuale și examene.

Ajungem astfel la cea de-a doua dimensiune a comprimării creșterii copiilor. Aceste dogme culturale ale creșterii copiilor reflectă noile influențe globale, dar intră adesea în conflict cu realitatea taiwaneză. De pildă, părinții sunt frecvent sfătuiți să aloce un interval cât mai substanțial de timp pentru a comunica și a interacționa cu propriii copii, dar majoritatea locurilor de

muncă din Taiwan nu sunt prietenoase pentru familii, nici din perspectivă culturală, nici din punct de vedere organizațional. Familiile în care ambii părinți lucrează depind în mare măsură de programele de afterschool sau de rude pentru a putea avea grijă de copii. În pofida discursului de „ruptură față de generațiile anterioare”, părinții sunt nevoiți să se bazeze pe bunici, care adesea locuiesc în aceeași casă sau în apropiere, pentru a crește copiii împreună.

În plus, părinții se confruntă în general cu o discrepanță acută între valorile parentale și mediile instituționale mai largi. Cu toate că îmbrățișează noțiuni precum copilarie fericită, sunt totuși îngrijorați de capacitatea copiilor de a face față competiției acerbe pentru admiterea la un liceu bun și la facultate. Se întreabă, de asemenea, dacă în viitor copiii lor, învățați să aibă păreri proprii și să le exprime liber, se vor putea adapta în mod adecvat la mediul corporatist din Taiwan, în condițiile în care majoritatea corporațiilor continuă să fie marcate de cultura colectivismului și a autorității ierarhice.

În al treilea rând, comprimarea creșterii copiilor are versiuni distincte, în funcție de clasa socială: părinții din diverse clase percep în mod diferit globalizarea și modernitatea comprimată. Globalizarea oferă mai multe oportunități și resurse familiilor care dețin suficient capital economic sau cultural, iar cei care nu-și permit să se mute sunt expuși la dezavantaje și marginalizare.

Exportul de capital și importul de mână de lucru din ultimele decade au afectat cu precădere siguranța locurilor de muncă ale taiwanezilor din clasa muncitoare. Mulți dintre cei care nu sunt pe placul femeilor din Taiwan își caută soții în alte state din Asia de Sud-Est și în China și formează un nou tip de familie globală. În plus, noile dogme de creștere a copiilor – în special noile interdicții ale pedepsei corporale acasă și așteptările din ce în ce mai mari cu privire la participarea părinților la școală – conțin niște presupuneri implicite despre flexibilitatea timpului părinților și despre capacitatea lor de comunicare cu copiii. Părinții din clasa muncitoare, mamele imigrante și alți părinți din categorii sociale dezavantajate sunt tot mai mult ținta criticilor sociale, fiind etichetați drept „familii cu risc ridicat”.

Comprimarea timpului și spațiului ajută în încercarea de a explica de ce misiunea de părinte a devenit un proiect atât de solicitant, aducător de satisfacții și totuși dificil în Taiwanul contemporan. La o analiză din perspectiva sociologiei globale reiese că literatura occidentală tinde să reducă transformarea discursului de creștere a copiilor la un proces endogen și astfel eșuează să examineze constructele istorice ale familiei care sunt determinate cultural. Este nevoie de o investigație a modului în care contextul critic al globalizării încadrează strategiile parentale ale acumulării de capital și generează copilarii inegale în funcție de diviziunile de clasă socială și de naționalitate. ■

Adresa de corespondență:
Pei-Chia Lan <pcplan@ntu.edu.tw>

> Apariția colapsului Taiwanul în secolul 21

de **Thung-hong Lin**, Academia Sinica, Taiwan, membru al Comitetului de Cercetare ISA privind stratificarea socială (RC28) și sociologia dezastrelor (RC39)

Taiwanul a trecut în ultimele trei decenii prin importante schimbări economice, politice și sociale. Totuși, cea mai mare parte a literaturii sociologice se concentrează numai pe povestea de succes a dezvoltării care a avut loc în Taiwan. „Credința populară” din Taiwan include idei precum:

- Kuomintang-ul (KMT) autoritar și tehnocrat a obținut modernizarea industrială printr-o politică de atragere a câștigătorilor, ceea ce a condus la o dezvoltare puternică a statului;
- o economie activă orientată spre exporturi (globalizată)

bazată pe reforma agrară de succes, împreună cu o structură industrială dominată de întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri);

- o rată ascendentă a mobilității, care rezultă din micile afaceri antreprenoriale, deplina ocuparea a forței de muncă și expansiunea clasei mijlocii.

Partea mai puțin strălucitoare a poveștii arată că Taiwanul rămâne în continuare o societate patriarhală unde discriminarea de gen, influențată de cultura tradițională confucianistă, persistă în familii, educație și pe piața muncii. Povestea se finalizează de obicei cu tranziția pașnică și democratică, bazată pe o clasă de mijloc moderată (vezi tabelul de mai jos).

Paradigma schimbării în dezvoltarea Taiwanului

	Paradigma „miracolului”	Paradigma „colapsului”
Stat	Autoritar, autonom și dezvoltat	Ruinat, corupt, iresponsabil până la democratizare
Economie	Întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) au dominat economia orientată spre export	IMM-urile sunt ca și inexistente, capital direcționat către China, unde muncitorii migranți sunt exploatați
Stratificare socială și mobilitate	Antreprenoriat pentru IMM-uri, clasă mijlocie în creștere, mobilitate socială ridicată și o rată scăzută a șomajului	Dezindustrializare și creșterea inegalității sociale, mai degrabă o reproducere a claselor sociale decât o mobilitate a acestora, rată ridicată a șomajului în rândul tinerilor
Gen, familie și demografie	Familii patriarhale confucianiste, discriminare de gen în educație și pe piața forței de muncă, căsătoria timpurie, o rată scăzută a divorțurilor, dar planning familial de succes	Reducerea inegalității de gen; destrămarea familiei: rata de divorț fel de mare ca în SUA; rata fertilității foarte scăzută; o societate în curs de îmbătrânire rapidă
Dinamici politice și scindări	Partidul de stat autoritar KMT vs. societatea civilă autohtonă; scindare majoră între etnie și identitate națională	Creșterea valorilor democratice, a conștiinței de clasă și a sentimentului de injustiție generațională printre tineri, Mișcarea „Floarea - Soarelui” împotriva influenței Chinei

Cu toate acestea, începând cu anul 2007, acest „miracol taiwanez” a fost pus sub semnul întrebării prin apariția crizei asiatice a finanțelor și prin Marea Recesiune. Când elitele partidului autoritar KMT au revenit la putere în 2008, tehnocrații au învinuit democrația și politicile pro-independență ale guvernului Partidului Democrat Progresist (DPP) pentru tulburările politice. Administrația KMT a urmărit o agendă politică neoliberală de dezvoltare, accentuând un comerț extins cu China. Începând cu luna martie 2014, când îngrijorarea publică asupra creșterii „influenței Chinei” a erupt în cea mai mare mișcare studențească din Taiwan din 1990 încoace, dezbateri populare - inclusiv critici la adresa relațiilor Guvernului taiwanez cu China și tendința KMT de a se alia cu afaceri mari în detrimentul IMM-urilor locale, au schimbat „paradigma miracolului”.

Studii recente au criticat „starea de dezvoltare” din Taiwan, argumentând că o coaliție politică conservatoare și coruptă a servit autoritarismului KMT-ului, excluzând IMM-urile active și participarea politică a taiwanezilor. Aceste studii atrag atenția asupra criticilor similare privind dezvoltarea economică rapidă a Chinei și „reziliența autoritară” a partidului de stat comunist chinez. În contextul unei încetiniri a dezvoltării economice, statele centrale și locale chineze par mai acaparatoare decât orientate spre dezvoltare. Revenind la experiența taiwaneză, o explicație mai bună pentru asocierea dintre creșterea economică și un stat puternic și autoritar sugerează că prima a hrănit-o pe cea din urmă și nu invers, în timp ce statul bunăstării taiwanez și regimul cetățenesc au devenit preocupări politice numai după democratizare.

Datorită investiției puternice a marilor companii taiwaneze în China la începutul anilor 1990, structura industrială a Taiwanului s-a schimbat în mod dramatic. Cota de export a IMM-urilor a scăzut de la 76% la 18%. Astăzi, 82% din exportul Taiwanului provine de la marile companii, iar dominația IMM-urilor a fost înlocuită de monopol și capital multinațional. De exemplu, veniturile totale ale celei mai mari întreprinderi, grupul Hon-Hai (Foxconn), se apropie de 21% din PIB-ul Taiwanului în 2013. Conflictele de muncă de la Foxconn sugerează că o concentrare a capitalului din Taiwan a beneficiat de exploatarea muncitorilor migranți din China continentală și de exproprierea de teren din China sub umbrela autoritară a partidului de stat chinez.

Schimbarea structurii industriale a Taiwanului a remodelat, de asemenea, stratificarea socială. În 1990, o clasă de mijloc urbană era compusă din antreprenorii IMM-urilor și din lucrători calificați, ceea ce a condus la o rată ridicată a mobilității de clasă. Când economia a încetinit însă, bogăția și venitul inegal au crescut, iar mobilitatea de clasă a scăzut. Ca și în alte societăți post-industriale, securitatea locului de muncă a fost compromisă, crescând atât numărul locurilor de muncă precare, cât și cel al lucrătorilor săraci.

Singura veste bună ar putea fi atenuarea inegalității de gen. Diferențele de gen din educație și din salarizare au scăzut, iar acum sunt mult mai restrânse decât la vecinii asiatici din estul Taiwanului. Cu toate acestea, discriminarea pe piața forței de muncă și cea bazată pe originea familială nu s-au îmbunătățit foarte mult. Într-un mod curios, unele cercetări sugerează că mariajul poate face femeile mai puțin fericite.

În fapt, femeile angajate din Taiwan tind să evite căsătoria și sarcina pentru a-și organiza mai bine locul de muncă, autonomia și câștigul salarial, ceea ce a condus la o rată scăzută a căsătoriei, la o rată a divorțurilor la fel de mare ca în SUA și la una dintre cele mai scăzute rate a fertilității la nivel mondial.

Aceste schimbări economice și sociale au remodelat peisajul politic din Taiwan. Literatura politică de specialitate s-a concentrat asupra conflictelor dintre partidul de stat autoritar KMT și societatea civilă indigenă, dar începând cu tranziția democratică din anii 1990, creșterea inegalității economice și injustiția generațională a provocat noi scindări politice. Câteva studii electorale arată că sprijinul DPP provine în principal de la muncitori (blue-collar workers) și de la tărani (majoritari bărbați), precum și de la tineri taiwanezi care au valori mai degrabă liberale.

Începând cu anul 2008, Guvernul KMT a încercat să stimuleze economia prin cooperarea cu partidul de stat din China și să încurajeze marile afaceri dintre China și Taiwan. Ceea ce Jieh-min Wu a numit „coaliția hibridă afaceri-stat a capitalismului autoritar” este suspectată de urmărirea integrării economice și politice a Taiwanului și Chinei prin intermediul agendei de comerț liber. Guvernul a promovat această agendă prin intermediul ideologiei neoliberale „prelinge în jos” condusă cu nostalgie implicită de către KMT-ul autoritar - o agendă care a adâncit tensiunile de-a lungul diviziunilor cu tradiție în Taiwan dintre naționalitate, clasă socială și generație.

Transformarea Taiwanului contrazice imaginea sa de model de dezvoltare. Privite mult timp ca un motor al creșterii țării, IMM-urile taiwaneze dispar. Oameni mari de afaceri și tehnocrați KMT, ale căror forțe depind de un stat puternic, sunt acum adepții pieței libere și deschiderii spre China. Tinerii taiwanezi se confruntă cu șomaj, mobilitate descendentă, insecuritatea locului de muncă și venituri care stagnează, precum și cu rate de impozitare și de asigurări sociale mai mari. Într-o carte care în mod neașteptat a devenit un bestseller sociologic și o sursă de idei pentru Mișcarea Floarea-Soarelui am susținut că aceste schimbări sociale au produs un intens conflict generațional care urmează conturul unei diviziuni de clasă extinse¹. În contrast cu miracolul nostru economic de demult, unii cercetători tineri solicită o schimbare a paradigmei sociologice taiwaneze, concentrându-se asupra colapsului social care poate apărea în viitorul nostru. ■

Adresa de corespondență:
Thung-hong Lin <zoo42@gate.sinica.edu.tw>

¹ Thung-hong Lin et al. (2011) *A Generation of Collapse: Crises of Capitalism, Youth Poverty and the Lowest Fertility Rate in Taiwan*. Taipei: Taiwan Labor Front.

> Generalitate și particularitate

în sociologia taiwaneză

de **Mau-kuei Chang**, Academia Sinica, Taiwan și membru al Comitetului de Cercetare al ISA privind rasismul, naționalismul și relațiile etnice (RC05)

O relatare completă a statutului actual al sociologiei din Taiwan ar fi imposibilă; în schimb, ofer câteva exemple care ilustrează cum „fac sociologie” sociologii din Taiwan. Încep cu cea mai recentă întâlnire anuală a Asociației Sociologice din Taiwan (AST) din noiembrie 2014. În ultimii douăzeci de ani, întâlnirea anuală a asociației a fost un eveniment comunitar important pentru membrii săi, care sunt acum 500. În acest an, întâlnirea ținută la Universitatea Națională Tsing-hua a inclus 64 de sesiuni cu 180 de lucrări, pe teme variind de la studii de economie politică la subiectivități post-moderne, precum și forumuri privind regiunea Asiei de Est și transformările din China. Invitați speciali, care reprezentau Asociația Sociologică din Japonia și Asociația Sociologică din Coreea, precum și savanți chinezi de la universități din Hong Kong au fost chemați să participe.

Unul dintre cele mai notabile evenimente ale programului din acest an a fost discursul de deschidere. Într-o distanțare față de tradiție, un tânăr student absolvent, Yang Wei, a fost rugat să vorbească despre activismul său și să reflecteze asupra campaniei care a ocupat clădirea Parlamentului și a ajuns să fie cunoscută drept „Mișcarea Floarea-Soarelui” (vezi articolul scris de Ming-sho Ho în acest număr). Acest discurs neconvențional reflectă cadrul general în care activează sociologii taiwanezi, mulți dintre care au contestat paradigmele tradiționale prin dezbateri serioase despre inegalitate, democrație, justiție și cetățenie.

Dar, ca în multe locuri, membrii AST au poziții divergente în domeniile social și politic și sunt diferiți în imaginațiile și practicile lor sociologice. Pe holurile întâlnirii anuale, membrii și-au exprimat deschis opiniile opuse despre ceea ce părea a fi o aprobare oficială a mișcării profesionale. Unii membri erau îngrijorați de riscul de a politiza asociația prin activism civic, temându-se că acesta ar putea să tragă în jos statutul profesional al organizației și că ar putea afecta imaginea AST de asociație academică. Taiwan a avut partea sa de dezbateri de acest fel, moșteniri rămase de la fondarea disciplinei noastre.

Dar AST este importantă și pentru alte activități. De exemplu, aceasta publică o eminentă revistă bi-anuală, aplicând sistemul revizuirilor inter pares, *Jurnalul Taiwanez de Sociologie*, alături de trei buletine informative și de un blog foarte popular numit „Sociologia de la colțul străzii” (vezi articolul scris de Hong-zen Wang în acest număr), care servește drept platformă rapidă pentru publicarea imediată a constatărilor empirice și pentru dezbaterile pe teme curente.

Apartenența la AST se suprapune cu cea la alte asociații academice, incluzând Asociația Taiwaneză a Savanților Feministi, Asociația de Studii Culturale, Asociația de Bunăstare Socială a Taiwanului, Asociația STS (Știință, Tehnologie și Societate) a Taiwanului și așa mai departe. Aceste relații de „punte” și „asimilare” cu domenii adiacente și teme înrudite produc forță intelectuală atât sociologiei, cât și comunității mai largi a științelor sociale.

În cele ce urmează, descriu trei volume editate și publicate în ultimii zece ani, care ilustrează interesele de fond ale sociologilor taiwanezi. Fiecare dintre volume reprezintă un stil particular: (1) cel convențional sau „de masă”, (2) cel „transnațional” sau global și (3) stilul „public”. Selecția este foarte limitată, dar toate au fost bine primite și pot fi considerate reprezentative pentru astfel de publicații.

Schimbarea socială în Taiwan, 1985~2005: Mijloace ale comunicării în masă și comportamentul politic (editată de M. Chang, V. Lo și H. Shyu, 2013) reprezintă ceea ce am putea numi curentul dominant al sociologiei taiwaneze, cu articole care examinează schimbările participării politice și mijloacele de comunicare în masă în continuă schimbare din Taiwan, de-a lungul perioadei de democratizare. Aceste studii sunt bazate pe date din eșantioane naționale, culese începând cu 1989, prin proiectul Ancheta Schimbării Sociale din Taiwan (ASST). Aceste studii oferă „instantanee” care pot fi folosite pentru a construi în timp tendințe privind cetățenia, identitatea națională, religia, genul, familia, ocuparea forței de muncă, globalizarea și alte concepte cheie

“Astăzi, sociologia a devenit înscrisă în mod organic în societate”

din sociologia dominantă. Începând cu 2002, proiectul include și module din Programul Internațional de Anchetă Socială (PIAS) și de la Sondajul Social Est-Asiatic (SSEA). Setul de date este accesibil cercetătorilor din lumea întreagă și util în studii comparative.

Să treci sau să nu treci: Taiwanul transnațional, transnaționalitate taiwaneză (editată de H. Wang și P. Guo, 2009) ilustrează caracterul „transnațional” al sociologiei taiwaneze. În aceasta, sociologii, antropologii și istoricii sugerează că împrejurările contemporane ale mobilității ridicate și ale rapidei globalizării necesită ca noi să ne uităm dincolo de „statul-națiune”. Acest volum reprezintă o abordare academică emergentă asupra fluxurilor de persoane, cultură și capital care traversează granițe sociale și geografice, din perspectiva Taiwanului. Împreună, articolele volumului contestă asumptiile teritoriale existente despre societate. Temele incluse în volum includ studii privind femeile lucrătoare la domiciliu din Asia de Sud-Est, expansiunea globală a asociațiilor budiste din Taiwan, aspecte privind identitatea și genul în căsătoriile de imigranți și despre bărbații și femeile de afaceri taiwanezi prinși între China și Taiwan.

Componenta publică a sociologiei taiwaneze este reprezentată de cea mai recentă publicație, *Sociologia de la colțul străzii* (editată de H. Wang, 2015). Cartea cuprinde 34 de articole scrise de 37 de autori, care au fost rugați să scrie eseuri scurte sau comentarii într-un limbaj simplu, explicând constatări și raționamente sociologice pentru cititorii de rând. Eseurile sunt organizate pe cinci teme: Viața Politică, Vieți Dificile și Grele, Aspecte privind Genul, Vieți la Margine și Calea Alternativă. Toate articolele au apărut mai întâi ca postări pe blog-ul *Sociologia de la colțul străzii* (vezi articolul scris de Hong-zen Wang în acest număr). Pagina de Facebook a fost creată în februarie 2014 și, într-o lună, a atras mai mult de 3000 de vizitatori pe zi. În 2014, fiecare articol a avut în medie 6700 de vizualizări, depășind cu mult alte forumuri din aceeași perioadă. În ciuda faptului

că toate postările sunt publice, vânzările volumului printat au depășit toate recordurile pentru publicațiile de științe sociale din Taiwan.

În trecut, criticii au sugerat că sociologiei din Taiwan îi lipsește un caracter al său și au acuzat că aceasta este prea dependentă de sociologia din Vest. Privind în urmă cu douăzeci de ani, trebuie să fim de acord. Cu toate acestea, generațiile succesive de sociologi au fost nevoite să întâmpine multe provocări, inclusiv presiunile de cooptare din partea statului autoritar, suspiciunile avute de conservatorii culturali, dezbaterile despre indigenizarea științei sociale în fața influenței din Vest și disputele de paradigmă dintre sino-centrism și taiwano-centrism. Astăzi, sociologia a devenit înscrisă în mod organic în societate. Aceasta a îmbrățișat avansul cunoașterii despre și pentru public. Unele dintre marile concepte, precum clasă, reproducere de clasă, stat, dominație, putere, mișcare socială, gen, societate civilă, cetățenie și globalizare au fost încorporate în programa de liceu și în limbajul mass-media.

În ciuda acestor aparente succese, noile provocări cântăresc greu. O provocare este adresată de populația îmbătrânită și de reducerea populației de studenți eligibili pentru universitate. O altă provocare este puterea răvășitoare a fundamentalismului pieței și a competiției globale. Sociologii și instituțiile sociologice sunt sub presiunea administrativă de a standardiza evaluarea cercetării, ceea ce oferă argumentul pentru a retrage resurse de la disciplinele umaniste și științelor sociale care sunt considerate a fi de o utilitate limitată. Mai mult, toate aceste provocări au loc într-un moment al accentuării inegalităților. Dar aceste provocări nu particularizează sociologia taiwaneză ca fiind diferită de sociologia din alte părți. Așa că sociologii lumii merg împreună către viitor. ■

Adresa de corespondență:
Mau-kuei Chang <etpower@gmail.com>

> Sociologia de la colțul străzii

de **Hong-Zen Wang**, Universitatea Națională Sun Yat-sen, Kaohsiung, Taiwan și membru al Comitetului de Cercetare ISA privind migrația (RC31)

Ilustrație de Arbu.

Diseminarea cunoștințelor profesionale în mediul academic actual din Taiwan nu este un lucru ușor: administrațiile universitare nu încurajează o astfel de activitate „neproductivă”. Orice om de știință din domeniul social care vrea să se angajeze în sfera publică riscă să fie stigmatizat drept „neacademic”. Unii cercetători scriu în propriile bloguri, dar de multe ori acestea nu sunt susținute deoarece necesită foarte mult timp.

În 2009, câțiva antropologi din Taiwan au experimentat prin crearea unui blog colectiv numit [guavanthropology](#) care oferă un comentariu scurt în fiecare săptămână pentru a disemina cercetarea antropologică. Blogul nu a atras prea multă atenție în primii câțiva ani, însă a stabilit un exemplu pentru comunitatea sociologică.

Sprijinită de sociologii din Taiwan, [Sociologia de la colțul străzii](#) (Streetcorner Sociology) a debutat în februarie 2013. În doi ani s-au publicat mai mult de 130 de articole scrise de peste 100 de sociologi din Taiwan. A avut 2,2 milioane de vizualizări, iar multe dintre postările sale au fost repostate de diferite mass-media.

Înainte ca *Sociologia de la colțul străzii* să fi fost creată, Taiwan s-a mândrit cu mai multe bloguri populare de știință cum ar fi [PanSci](#) sau [Mapstalk](#), câștigând milioane de accesări în câțiva ani. În mod evident, oamenii care caută informații actualizate în zilele noastre au învățat cum să navigheze pe Internet. În consecință, dacă oamenii de știință din domeniul social doresc să influențeze opinia publică și politicile sociale, vor trebui să se implice în dezbateri pe Internet. Mai mult, mulți oameni și-au pierdut răbdarea necesară pentru a citi articole lungi. Conform unui editor, un articol scurt care poate fi terminat în trei până la cinci minute este lungimea optimă pentru cititorii de pe Internet. Prin urmare, de la început, contributorii *Sociologiei de la colțul străzii* au fost sfătuiți să scrie mai puțin de 5.000 de cuvinte chinezești, aproximativ 1.500 de cuvinte în limba engleză – prea lung pentru o rubrică a opiniei publice dintr-un ziar, dar suficient pentru ca un post pe blog să angajeze în dezbateri publice.

>>

Un factor cheie în succesul *Sociologiei de la colțul străzii* a fost sprijinul larg pe care l-a primit din partea comunității sociologice taiwaneze. Societatea Sociologică din Japonia are peste 3.000 de membri, Asociația de Sociologie din Coreea are mai mult de 1.000 de membri, în contrast, Taiwan are mai puțin de 300 de sociologi activi. Diferite sub-comitete ale Asociației de Sociologie Coreene scriu manuale pe diferite teme – de exemplu, migrația sau teoria socială – pentru a disemina cunoașterea sociologică. În mod similar, în Japonia există o serie de manuale de sociologie care se ocupă cu probleme sociologice importante. Evident, astfel de eforturi ar fi dincolo de capacitatea micii comunități sociologice taiwaneze. Astfel, comentarii scurte ale sociologilor din diferite sfere, care scriu împreună, oferă un canal mai eficient pentru diseminarea contribuțiilor sociologice. Ca într-o comunitate mică, în care cei mai mulți sociologi se cunosc prea bine, mulți sociologi din Taiwan au fost dispuși să contribuie cu un comentariu scurt la aproximativ fiecare doi ani.

În ultimii ani, creșterea interesului public față de problemele sociale și politice a contribuit, de asemenea, la popularitatea blogului. Nemulțumirea față de problemele cauzate de globalizarea economică, expansiunea Chinei și actualul guvern conservator de dreapta au determinat proteste studențești mari în martie 2014; în timpul celor 50 de zile de ocupație și proteste, *Sociologia de la colțul străzii* a publicat mai mult de 17 de articole care susțin mișcarea și aproximativ 10.000 de vizitatori au accesat pagina în fiecare zi, mai mulți de la cei numai 1.700 în luna precedentă. Blogul a devenit un loc important în care susținătorii mișcării puteau dezbate politicile publice. Chiar și oficiali ai guvernului au apelat la acest blog pentru a-și apăra politicile.

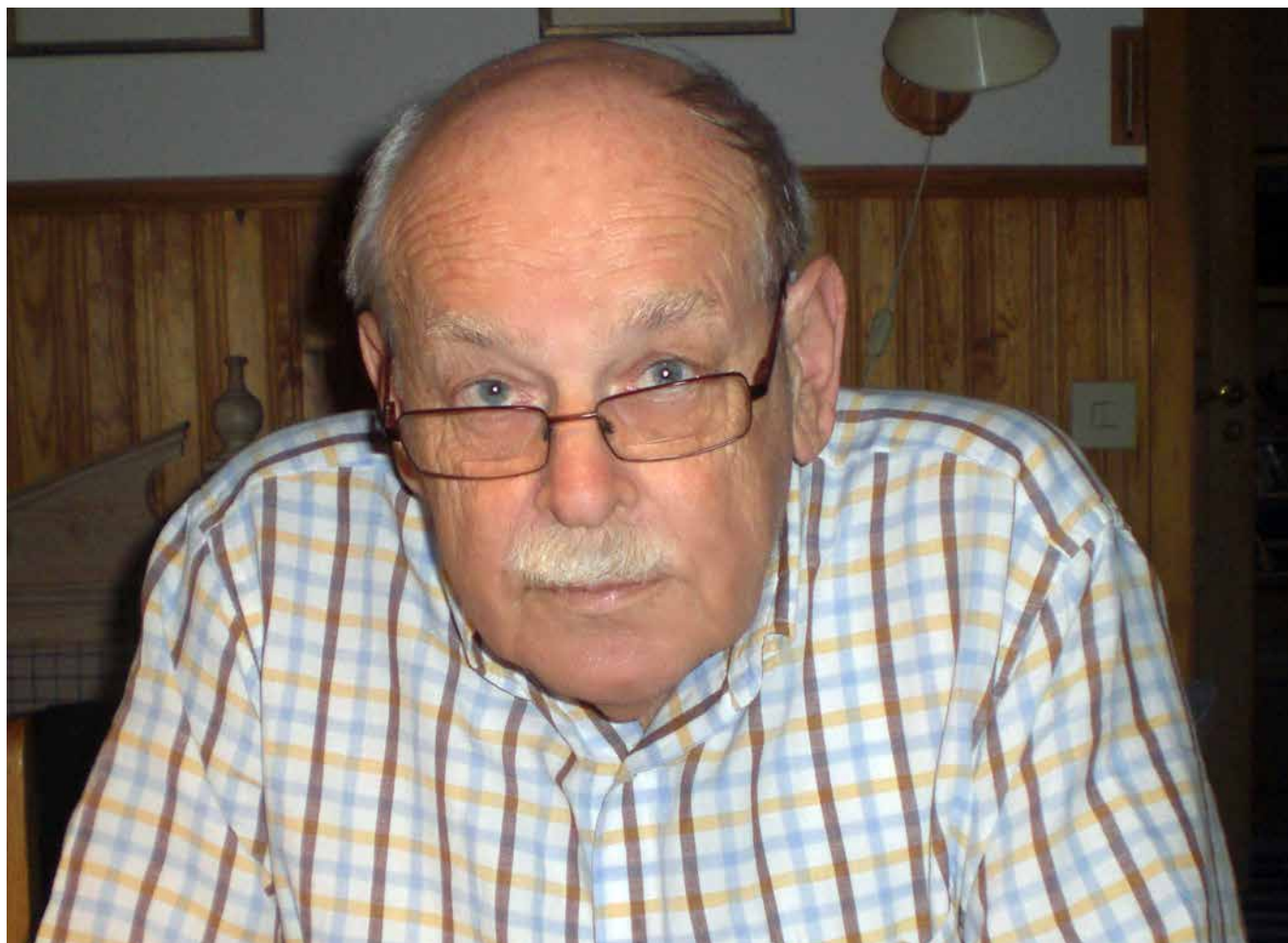
Sociologia de la colțul străzii a devenit o fereastră pentru cei care sunt interesați de sociologia din Taiwan sau de evoluțiile sociale și politice din regiune. Pe măsură ce *Sociologia de la colțul străzii* a devenit mai cunoscută, din ce în ce mai mulți elevi de liceu citează blogul pentru a înțelege disciplina. Acest lucru este deosebit de important deoarece, în trecut, sociologia a fost adesea confundată cu asistența socială. În plus, alte mijloace media de știri din Taiwan informează cu privire la articolele publicate pe blog, oferind o mai mare vizibilitate perspectivelor academice. Articole de pe blog au fost, de asemenea, repostate de pagini web din China și Hong Kong. Probabil nu în mod surprinzător, paginile chineze repostează în principal articolele care se ocupă cu subiecte politice mai puțin sensibile, cum ar fi sociologia artelor, a turismului sau dezvoltarea comunitară. Prin contrast, blog-urile din Hong Kong sunt interesate de mai multe problematici politice, care se ocupă cu întrebări despre stat și corupție, sau cu probleme legate de Hong Kong, Taiwan și China.

Cele mai multe lucrări academice sunt citite de mai puțin de zece persoane și aproximativ o treime dintre lucrările de științe sociale nu sunt citate niciodată. Dacă cercetarea noastră consumatoare de timp nu ar atrage cititori – nici măcar pe colegii noștri universitari – ar fi foarte frustrant. În schimb, munca de co-autorat a *Sociologiei de la colțul străzii* arată că munca în colectiv poate avea un impact social puternic și, de asemenea, demonstrează că sociologii pot participa activ la afacerile sociale, fără a sacrifica cercetarea lor academică. ■

Adresa de corespondență:
Hong-Zen Wang <hongren63@gmail.com>

> Jürgen Hartmann, un internaționalist devotat

de **Lyudmila Nurse**, membră cofondatoare și directoare a think-tank-ului Oxford XXI, Marea Britanie și fostă membră a consiliului director al Comitetului de Cercetare ISA privind Tineretul (RC 34) și **Sylvia Trnka**, fostă membră a consiliului director al RC34, Austria¹

Jürgen Hartmann, Președinte al Comitetului de Cercetare ISA privind tineretul (1986-1990), Vice-Președinte ISA pentru Finanțe (1994-1998), a decedat în data de 2 martie 2015.

Intotdeauna vesel și prietenos, amabil, receptiv, abordabil, optimist, cooperant, de nădejde, cald, înțelegător, un cercetător activ internațional, un organizator iscusit și o personalitate care inspiră – așa își amintesc prietenii și colegii de Jürgen Hartmann care încetat din viață pe 2 martie 2015.

Jürgen s-a născut în Remscheid-Lennep (Germania) pe 18 martie 1944. A fost crescut de mama sa după ce tatăl a murit în război. În copilărie, Jürgen și-a petrecut multe după-amieze în librăria

locală. Un cititor vorace, s-a împrietenit repede cu proprietarul librăriei, care i-a permis să citească gratuit în camera din spatele magazinului. Recunoscător, Jürgen a absorbit aproape tot ce a prins: a citit despre alte țări și alte culturi, a studiat hărți și chiar și mersul trenurilor. Acestea i-au stârnit aspirațiile academice și i-au inspirat dorința de a călători prin lume. De asemenea, l-au ajutat să citească cu o viteză fulgerătoare și să-și găsească întotdeauna calea, indiferent de locul în care se afla, de parcă ar fi fost o busolă umană. Fiul unei mame care >>

lucra, a învățat de mic să prepare mese gustoase, o îndeletnicire pe care a perfecționat-o de-a lungul întregii vieți.

Jürgen a obținut diploma de masterat în economie la Universitatea din Köln în 1969. În timpul studenției, a avut slujbe de vară în Stockholm și a câștigat o bursă de la Universitatea din Uppsala unde și-a întâlnit soția de origine suedeză, Solveig. În 1973, și-a finalizat doctoratul cu o teză despre revoltele studențești din Suedia. După absolvire, a lucrat la departamentul de sociologie de la Universitatea din Uppsala până în 1993, ținând prelegeri prin toată Suedia. Între anii 1980 și 1982, a lucrat la Viena ca șef al diviziei de cercetare la Centrul European pentru Bunăstare Socială, Formare și Cercetare, o organizație afiliată ONU; din 1983 până în 1986, a condus proiectul internațional *Integrarea Tinerilor în Societate*, lansându-și astfel cariera internațională.

Primul contact al lui Jürgen cu ISA datează de la al IX-lea Congres Mondial de Sociologie ISA care a avut loc în Uppsala în iulie 1978. Secretarul executiv al ISA, Izabela Barlinska, la acea vreme o tânără studentă implicată în activitățile secretariatului congresului, își amintește cum l-a întâlnit pe Jürgen la ghișeu pentru informații. Un tânăr profesor al Universității din Uppsala la momentul acela, Jürgen a considerat că poate fi nevoie de ajutorul său ca reprezentant al comunității academice locale. Și într-adevăr așa a fost! Amândoi fără prea multă experiență și noi în structura ISA, dar ambii erau dornici să-i ajute pe ceilalți. De atunci au rămas prieteni.

Pentru Jürgen a fost vital să lucreze într-un cadru internațional, cu colegi din diferite părți ale lumii. S-a alăturat astfel Comitetului de Cercetare ISA privind tineretul (RC 34), a lucrat ca trezorier (1982-86) și a fost ales președinte în 1986. Predecesorul său, Petar-Emil Mitev, își amintește că „în timpul Războiului Rece, Jürgen a adus o contribuție crucială la transformarea RC34 într-un model de cooperare între tinerii cercetători din Europa de Vest și de Est. Tinerii cercetători din țările

est-europene au putut să se bazeze întotdeauna pe sprijinul său bine-intenționat și devotamentul autentic pentru idealuri academice comune”.

„Activitatea lui Jürgen la conducerea RC34 într-un moment crucial i-a dat oportunitatea să observe și să înțeleagă schimbările semnificative declanșate de *Glasnost* și *Perestroika* asupra situației tinerilor în Uniunea Sovietică”, mărturisește John Bynner care a devenit un admirator al perspectivei analitice extinse a lui Jürgen și al comentariilor pătrunzătoare ale acestuia în perioada în care au lucrat împreună în proiectul comparativ *Tineretul European și Noile Tehnologii* (1987-1990), condus de Centrul European de Coordonare a Cercetării și Documentării în Științele Sociale din Viena. Sponsorizat de RC34, acest proiect a avut o valoare unică, captând momente precum căderea Zidului Berlinului și destrămarea Uniunii Sovietice. Bynner îl descrie pe Jürgen ca pe un „adevărat internaționalist care i-a ajutat pe alții ca mine, mai puțin inițiați, să recunoască nevoia detașării de perspectivele naționale limitate și să tindă către o mai bună înțelegere a diferențelor relative între priorități naționale și asumptii culturale, mai ales în Europa de Est unde interesele non-militare și ale consumatorilor în domeniul IT erau încă limitate. Tinerii, prin cererea lor din ce în ce mai mare de capacitate IT și de acces internațional la mijloace media, dar și ca generație următoare, au devenit principalii prevestitori ai schimbării. Acum este greu să ne dăm seama pe deplin cum ideea lui Jürgen despre certificatul de competențe în utilizarea calculatorului, similar în statut cu un permis de conducere, la momentul acela era percepută ca utopică în statele răsăritene. A recunoscut de timpuriu semnificația transformării procesului de maturizare determinate de noile tehnologii și consecințele individualizării, polarizării și extinderii inegalității într-o lume din ce în ce mai globalizată. Faptul că încercăm să gestionăm aceste aspecte astăzi, ca elemente centrale ale politicilor și măsurilor pentru tineri este, nu în mică măsură, datorată influenței lui Jürgen,

pe care o prețuim și în prezent”.

Ca un adevărat om de știință internațional, Jürgen a reușit să inițieze cooperarea cu tineri cercetători chinezi sub umbrela RC34. Nu este astfel o coincidență că în cele două perioade ulterioare președinției sale, vicepreședinții RC34 pentru Asia au fost din China. Jürgen a jucat un rol cheie de înlesnire pe cale diplomatică a organizării primei conferințe RC34 în China, *Modernizarea și Tineretul în Asia* (Shanghai, 1993).

Jürgen a fost și un conector excelent. Helena Helve, coordonator al Cercetării tineretului nordic (1998-2004) și președinte RC34 (2002-2006), îl consideră pe Jürgen un pionier al cercetării în problemele tineretului nordic. Helena a fost impresionată de „discursul de deschidere fascinant al lui Jürgen despre mișcările tinerilor din Europa din perioada 1960 și 1970, pe care l-a ținut la o conferință despre tineretul nordic. Jürgen a promovat activ cooperarea dintre cercetători interesați de tineretul nordic. A fost unul dintre fondatorii Simpozionului dedicat Cercetării Tineretului Nordic NYRIS și al coordonării cercetării asupra tineretului nordic. Chiar și după ce a devenit un om de știință recunoscut la nivel internațional, el s-a considerat întotdeauna un cercetător al tineretului nordic. Munca sa a devenit internațională și a făcut cercetarea tineretului nordic cunoscută în toată lumea”. Jürgen a fost, de asemenea, un membru al CYRCE (Cercului pentru Cooperare în domeniul Cercetării Tineretului din Europa), fondat în 1990 de succesoarea sa, Sibylle Hübner-Funk, care a contribuit la construirea și consolidarea cercetării asupra tinerilor la nivel european.

Cunoștințele vaste ale lui Jürgen, experiența de predare și abilitatea de a explica cu claritate probleme complexe l-au făcut un orator căutat. Stilul său de prezentare avea ceva special: chiar și atunci când vorbea unei audiențe mari, ascultătorii aveau impresia ca li se adresează individual.

În perioada ulterioară președinției RC34, Jürgen a fost ales în Comitetul Executiv al ISA: a fost membru al Comitetului de Finanțe din 1990 până în 1994 și vicepreședinte pentru Finanțe (1994 – 1998). În acest rol, a contribuit la organizarea congreselor mondiale ale ISA, invitând sociologi la Bielefeld (1994), Montreal (1998) și Brisbane (2002).

Pe lângă cercetarea asupra tineretului, Jürgen a fost pasionat de îmbunătățirea înțelegerii internaționale prin expunere și experiență; el a considerat călătoria, de la schimb de experiență la turism, esențială pentru tineri. Lyudmila Nurse își aduce aminte cu claritate un moment din octombrie 1992, în Moscova, unde a organizat conferința internațională *Tineret și Schimbări Sociale în Europa: Integrare sau Polarizare*. În prima zi a conferinței, directorul Institutului pentru Tineret a primit un telefon de la Ministerul Științei și Tehnologiei la acea vreme, minister implicat în dezvoltarea de noi politici pentru tineret în Rusia. Reprezentanții doreau să se întâlnească cu unii dintre cercetătorii vestici participanți la conferință. Jürgen era foarte entuziasmat de faptul că evenimentul a atras atenția guvernului rus. Eram încântați că am fost invitați la Kremlin unde grupul nostru mic a fost primit de Ghenadi Burbulis, la acea dată secretarul de stat al Federației Ruse, considerat al

doilea cel mai influent politician din Rusia după președintele Boris Elțin. În cadrul întâlnirii, principala temă a fost cum să implicăm tinerii din Rusia în procesul democratic. Jürgen a fost primul care a venit cu o sugestie foarte simplă și directă: tinerilor din Rusia trebuie să li se permită să călătorească în străinătate și să vadă lumea. Inițial, toată lumea a crezut că este un lucru foarte simplu de realizat, însă Jürgen a continuat, explicând că și țara trebuie să se schimbe și să devină atractivă pentru ca tinerii să se întoarcă. A urmat o discuție antrenantă și satisfăcătoare pentru Jürgen deoarece mesajul său în privința mobilității tinerilor a fost bine primit.

Munca lui Jürgen asupra mobilității și călătoriei în rândul tinerilor a jucat un rol semnificativ în conturarea cercetării din acest domeniu. Acesta a analizat sistematic rațiunile călătoriei și a creat profilul călătorilor tineri. În lucrările sale despre mobilitate și călătorie în Europa de Vest, a legat politicile Uniunii Europene și conceptul de „mobilitate a tineretului” de apariția unei conștiințe europene și a unei cooperări fructuoase în economie, politică și cultură, susținând că, de exemplu, biletul european Interrail a ajutat tinerii suedezi să se simtă „europeni” într-o proporție mai mare decât orice alt program instituționalizat de schimb de experiență și că disponi-

bilitatea tinerilor de a călători este corelată cu abilitatea acestora de a vorbi limbi străine.

Când Universitatea din Dalarna a intrat într-un parteneriat cu alte cinci universități europene pentru a crea un program de Management al Turismului European (ETM), Jürgen a profitat de oportunitate să facă din interesul său pentru turism o profesie, devenind directorul secțiunii suedeze a programului de masterat (1994-2008). A iubit predatul și a continuat să țină prelegeri și după pensionare.

Jürgen a fost un prieten adevărat multora și un coleg minunat tuturor membrilor RC34. Ne vor lipsi spiritul lui de echipă, zâmbetul plin de veselie, îmbrățișările, râsul din toată inima, mintea sa iscoditoare, sfaturile înțelepte și încurajările. Dacă vom construi pe baza moștenirii bogate pe care ne-a lăsat-o, va continua să trăiască în munca și amintirile noastre. ■

Adrese de corespondență:
Sylvia Trnka <sylvia.trnka@aon.at>
Lyudmila Nurse <lyudmilanurse@oxford-xxi.org>

¹ Suntem recunoscătoare pentru contribuții următoarelor persoane: Izabela Barlinska, John Bynner, Helena Helve și Petar-Emil Mitev.